

Økonomiske analyser

Nr. 2 — 1986

Befolkningsutviklingen fram til 2050

Om arbeidskraftregnskapet

**Kvartalsvis nasjonalregnskap
— foreløpige erfaringer**

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 41 38 20

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk Sentralbyrå og kommer normalt med 10 nummer i året. Publikasjonen vil blant annet inneholde oversikter over konjunkturtendensene og aktuelle konjunkturtall for norsk og internasjonal økonomi. Kvartalsvise og årlige nasjonalregnskapstall vil bli publisert og kommentert etter hvert som de foreligger. Publikasjonen vil også bringe kortere artikler med samfunnsøkonomisk innhold som tar sikte på å presentere resultater fra den økonomiske forskningsvirksomheten som foregår i Statistisk Sentralbyrå for et bredere publikum.

Statistisk Sentralbyrå ønsker videst mulig spredning av data og analyser som offentliggjøres i Økonomiske analyser. Gjengivelse er tillatt uten restriksjoner. Av hensyn til leserne ber imidlertid Statistisk Sentralbyrå om at kilde blir oppgitt – publikasjonsserie og årgang/nummer – og at forfatterens navn framgår der det er aktuelt. Synspunkter i artikler med navngitt forfatter kan ikke uten videre tas som uttrykk for Statistisk Sentralbyrås oppfatning.

Redaksjon: Olav Bjerkholt, Ådne Cappelen, Per Richard Johansen, Olav Ljones, Svein Longva, Lorents Lorentsen.

Redaksjonssekretærer: Kirsten Hansen (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau Hansen (konjunkturoversikter mv.).

Statistisk Sentralbyrå

har som oppgave å

- utvikle og holde ved like et standardisert og samordnet system for norsk statistikk,
- utnytte statistikken til analyse av viktige samfunnsproblemer.

Statistisk Sentralbyrå har lange tradisjoner som forskningsinstitusjon, og forsknings- og analysevirksomheten har etter hvert fått et betydelig omfang. Virksomheten omfatter blant annet:

- o Nasjonalregnskap
- o Samfunnsøkonomi, makroøkonomiske modeller, konjunkturanalyse, skatteforskning og økonometriske studier,
- o Befolkningsutvikling, arbeidsmarked og levekår
- o Naturressurser, energi, petroleumsvirksomhet og miljøforhold.

Forsknings- avdelingen

ble opprettet i 1950 og er i dag organisert i fire enheter:

- o Underavdeling for nasjonalregnskap
- o Økonomisk analysegruppe
- o Sosiodemografisk forskningsgruppe
- o Gruppe for ressursregnskap og miljøstatistikk.

Økonomiske analyser

Nr. 2 — 1986

INNHold	Side
INNTEKTSUTVIKLINGEN I PRIMÆRNÆRINGENE I 1985	3
BEFOLKNINGSUTVIKLINGEN FRAM TIL 2050 Av Arne Rideng	9
PRINSIPPER FOR ET ARBEIDSKRAFTREGNSKAP Av Odd Aukrust	19
DET NORSKE ARBEIDSKRAFTREGNSKAPET Av Anders Harildstad	25
KVARTALSVIS NASJONALREGNSKAP - FORELØPIGE ERFARINGER Av Hilde Olsen	34
TABELL- OG DIAGRAMVEDLEGG	41

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 41 38 20

KONJUNKTURTENDENSENE

Oversikt over publiseringstidspunkter

Konjunkturtendensene	Utlandet	Norge
- forrige publisering	ØA nr. 9 - 1985 (desember)	ØA nr. 1 - 1986 (januar)
- neste publisering	ØA nr. 3 - 1986 (mars)	ØA nr. 4 - 1986 (april)

INNTEKTSUTVIKLINGEN I PRIMÆRNÆRINGENE I 1985

En redegjørelse fra Statistisk Sentralbyrå

Statistisk Sentralbyrå har i Økonomisk utsyn over året 1985, publisert i Økonomiske analyser nr. 1-1986, presentert anslag på nasjonalregnskapsstørrelser for 1985 bare få uker etter årets utløp. Presseoppslag har sådd tvil både om enkelte av tallanslagene og om hvordan tallene er beregnet. Særlig gjelder dette for de inntektstall for primærnæringene som er lagt fram. De første årsanslagene må nødvendigvis være usikre, noe det er gitt klart uttrykk for flere steder i publikasjonen. Dette har dels sammenheng med at vi på flere viktige felter bare har tall som dekker deler av året, men også at vi oftest må basere oss på foreløpig og indikatorpreget statistikk. Spesielt usikre er størrelser som blir beregnet som restposter, bl.a. faktorinntekt og driftsresultat, fordi disse kan "samle opp" usikkerhet fra de mange foreløpige indikatorene som denne første utgaven av nasjonalregnskapet bygger på. Det er nettopp slike tall som er blitt gjenstand for store oppslag i media. Selv om usikkerheten er særlig stor for størrelser som er beregnet som restposter,* er disse nødvendige og viktige i et helhetlig bilde av norsk økonomi i året som gikk. Også bruttonasjonalproduktet er en slik avledet størrelse, men kan beregnes fra flere sider og får et sikrere anslag bl.a. av denne grunn.

* Se vedlegg 1 som illustrerer usikkerheten målt ved tidlige revisjoner i tallene.

Det er imidlertid vår oppfatning at de inntektstall for primærnæringene som Statistisk Sentralbyrå har beregnet for 1985 pr. 15. januar 1986 er så gode som det lar seg gjøre innenfor det beregningsopplegg, den tidsplan og de ressursrammer som gjelder. På tross av usikkerheten i tallene vurderer vi det også slik at de er av interesse i den vurdering av totalutviklingen av norsk økonomi som blir gjort i de årlige Utsyn.

Publiseringsrutinene i Byrået for slike tall innebærer at tallene for 1985 blir revidert i flere omganger (første gang i april/mai 1986, dernest samme tid i 1987, mens endelige tall først foreligger i 1988). Kvaliteten på tallene i nasjonalregnskapet blir vesentlig bedre fra versjon til versjon, ettersom dataunderlaget bedres. På bakgrunn av den interesse som Byråets beregning av driftsresultat for primærnæringene har vakt vil vi i det følgende gå noe nærmere inn på beregningsprinsipper og datagrunnlag.

Driftsresultatet framkommer som restpost på følgende vis:

Bruttoproduksjon-Vareinnsats(=Bruttoprodukt)
 - Kapitalslit - Indirekte skatter +Subsidier
 (=Faktorinntekt)-Lønnskostnader=Driftsresultat

Det kvartalsvise regnskapsopplegget som er benyttet til inntektsberegningene i Økonomisk utsyn består av beregninger som er gjort relativt detaljert fram til beregnet

faktorinntekt. I tillegg er det beregnet årsanslag for sysselsetting og lønnskostnader, dvs. uten kvartalsoppgaver. Med fradrag for lønnskostnader er det derfor grunnlag for et beregnet årsanslag for driftsresultat med utgangspunkt i faktorinntekten. Disse beregningene er utført for hver enkelt av om lag 50 næringssektorer som inngår i beregningsopplegget for det kvartalsvise nasjonalregnskapet, herav 4 innenfor primærnæringene (Jordbruk, planteproduksjon mv.; Jordbruk, husdyrproduksjon; Skogbruk; Fiske og fangst). På grunn av at usikkerheten blir mindre ved å slå disse næringssektorene sammen (jfr. vedlegg 1), er det bare publisert driftsresultat for primærnæringene samlet.

Beregningene til økonomisk utsyn er meget automatiserte og gjør det mulig å innarbeide svært ferske opplysninger, bl.a. er utenrikshandelstall for desember som Byrået sendte ut pressemelding om 16. januar innarbeidd. Det er således neppe grunn til å kritisere aktualiteten på tallene som ligger til grunn for årsanslagene. Det automatiserte opplegget for kvartalsvis nasjonalregnskap atskiller seg en del fra opplegget for de årlige beregninger som ligger til grunn for de senere versjoner. Det kan gjøre at usikkerheten målt ved avvik mellom de første foreløpige tall og senere regnskaps-tall kan bli større enn i tidligere år.

Når omtalen avgrenses til jordbruket, som vi har gjort i det følgende, har vi funnet størrelsene bruttoproduksjon, vareinnsats, kapitalslit og subsidier mest utslags-givende.

Til økonomisk utsyn er bruttoproduksjonen i jordbruket beregnet på basis av en lang serie indikatorer.** De viktigste omfatter volumanslag for årsproduksjonen av korn, poteter og egg, samt verdianslag for grønnsaker, blomster og peisdyr, alle gitt av

Budsjettnemnda for jordbruket, månedlige oppgaver over innmålt kumelt fra Norske meieriers landsforening og ukeoppgaver over antall gris, storfe og saueslakt fra Norges Kjøtt- og Fleskesentral. Prismaterialet er månedlige oppgaver fra Landbrukets priscentral.

Beregningene utføres for 6 ulike varer i planteproduksjon (korn, poteter, grønnsaker, frukt og bær, blomster, før til eget bruk og investeringsarbeider) og for 4 ulike varer i husdyrproduksjon (melk, slakt, egg og pels-skin). Beregningene for før til eget bruk og investeringsarbeider bygger også på årsanslag fra Budsjettnemnda for jordbruket. Produksjonsindikatorene for varene veies sammen ved faste vekter, dvs. verdien av vareproduksjonen i basisåret (1984 i kvartalsvis nasjonalregnskap). Brutttoproduksjonen som leveranser til hjemmemarkedet er laget ved at volumutviklingen og prisutviklingen for hver enkelt vare multipliseres med hverandre og gir verdiutviklingen for hver vare.

For vareinnsats i jordbruket er flere av volum- og verdiindikatorene hentet fra årsanslagene til Budsjettnemnda for jordbruket (9 poster, bl.a. kunstgjødsel og kalk, såfrø og planter og andre kostnader ved planteproduksjon) og priser for kunstgjødsel og kalk foreligger fra Landbrukets priscentral. En meget betydelig del av vareinnsatsen gjelder andre varer og tjenester som inngår med ulike endringstall. Bl.a. inngår drivstoff med høy vekt og lav prisstigning i 1985. Beregningene viser for øvrig at prisene for vareinnsats totalt i jordbruket har økt klart mindre enn for bruttoproduksjonen i jordbruket og dermed gitt forholdsvis sterk

** Se vedlegg 2 som lister opp indikatorene for bruttoproduksjon med prosentvise endringer fra 1984 til 1985.

økning i prisene for bruttoproduktet i jordbruket. For husdyrproduksjonen, der marginen mellom bruttoproduksjon og vareinnsats er relativt liten, har denne prisvridningen vært av stor betydning for veksttakten i bruttoproduktet målt i løpende priser.

Kapitalslit gir i nasjonalregnskapet uttrykk for reduksjon i verdien av fast realkapital forårsaket av slitasje og elde. Kapital-slitstallene fastlegges gjennom konvensjonelt bestemte beregningsrutiner der bl.a. gjenanskaffelsespriser legges til grunn. Tallene kan derfor ikke uten videre sammenlignes med bokførte avskrivninger. I 1985 var veksten i jordbrukets kapitalslit omtrent som i tidligere år og atskillig lavere enn veksten i bruttoproduktet. Dette resulterte for 1985 som i 1984 at nettoproduktet i jordbruket økte om lag 3 prosent sterkere enn bruttoproduktet i jordbruket, målt i løpende priser.

Jordbrukssubsidiene inneholder bl.a. utbe-

talinger fra offentlige fonds, og det er på det nåværende tidspunkt grunn til å tro at anslaget for denne posten har økt betydelig i 1985 i forhold til 1984. Igjen er det grunn til å understreke usikkerheten, spesielt på grunn av at det ikke foreligger like gode oppgaver over indirekte skatter og subsidier så tidlig etter årets utløp. Selv om en post som subsidier fra offentlige fonds fortoner seg lite sentral i et regnestykke som leder til driftsresultatet i siste omgang, må den allikevel inkluderes for å få fram de definerte størrelser i nasjonalregnskapet.

Driftsresultatet er i nasjonalregnskapet beregnet som en restpost som ikke oppdeles ytterligere. Fra teoretisk synspunkt skal driftsresultatet gi uttrykk for den inntekt som står til disposisjon for godtgjøring av selvstendiges egen arbeids- og kapitalinnsats og renter på fremmedkapitalen. Driftsresultatet inkluderer også direkte skatter.

Vedlegg 1. Revisjon av nasjonalregnskaps-
tall. Driftsresultat og brutto-
produkt. Gjen. årlig prosentvis
endring 1975-1982.

	Brutto-
	Drifts- produkt
	resul- (løpende
	tat priser)

A. Revisjon fra Økonomisk
utsyn til endelig regn-
skap

Alle næringer	-1,2	0,8
Alle næringer - tallverdi..	7,8	1,0
Primærnæringer	1,0	1,4
Primærnæringer - tallverdi.	2,6	2,1
Jordbruk	2,7	-0,3
Jordbruk - tallverdi	6,0	4,5

B. Revisjon fra versjon
til versjon

Primærnæringer

Økonomisk utsyn-April/mai	2,0
April/mai-Påfølgende år .	-0,1
Påfølgende år-Endelige	
tall	-0,8

Vedlegg 2. Indikatorer for bruttoproduksjon i jordbruk*. Prosentvise endringer fra 1984 til 1985 (1984=100)

Kilde	Definisjon	Periode	1985 (1984=100)
<u>Volumindikatorer</u>			
Budsjettnemnda for jordbruket.	Sum hvete + sum rug + sum bygg + sum havre bl. korn og erter. 1000 tonn	År	103.9
Budsjettnemnda for jordbruket.	Sum poteter. 1000 tonn	År	102.5
Budsjettnemnda for jordbruket.	Frukt og bær i alt. 1000 tonn	År	101.5
Budsjettnemnda for jordbruket.	Antall føreheter fra: korn og erter + saftig for + tørt stråfor + beite innmark + beite utmark + fra frukt og grønnsaker. 1000 tonn.	År	103.7
Norske meieriers landsforening	Innmålt kumelk. Millioner liter	Måned	97.7
Norges Kjøtt- og Fleskesentral	Antall gris. (ikke inkl. smågris.)	Uke	99.6
Norges Kjøtt- og Fleskesentral	Antall storfe (ikke inkl. kalv)	Uke	104.5
Norges Kjøtt- og Fleskesentral	Antall saueslakt. (ikke inkl. geit.)	Uke	104.9
Budsjettnemnda for jordbruket.	Egg, sum salg + hjemmeforbruk. 1000 tonn	År	100.4
<u>Prisindikatorer</u>			
Landbrukets priscentral.	Korn.	Måned	103.8
Landbrukets priscentral.	Poteter.	Måned	99.4
Landbrukets priscentral.	Grønnsaker.	Måned	103.0
Landbrukets priscentral.	Frukt og bær.	Måned	101.9
Landbrukets priscentral.	Blomster.	Måned	99.1
Landbrukets priscentral.	Innkjøpt for.	Måned	103.9
Landbrukets priscentral.	Melk.	Måned	113.1
Landbrukets priscentral.	Svinekjøtt.	Måned	105.8
Landbrukets priscentral.	Storfe.	Måned	111.1

Vedlegg 2. (forts.) Indikatorer for bruttoproduksjon i jordbruk*. Prosentvise endringer fra 1984 til 1985 (1984=100)

Kilde	Definisjon	Periode	1985 (1984=100)
Landbrukets priscentral.	Sau/lam.	Måned	106.0
Landbrukets priscentral.	Egg	Måned	106.1
Landbrukets priscentral.	Pelsdyr.	Måned	94.8
<u>Verdiindikatorer</u>			
Budsjettnemnda for jordbruket.	Grønnsaker i alt. Mill.kr	År	126.1
Budsjettnemnda for jordbruket.	Blomster. Mill.kr	År	109.2
Budsjettnemnda for jordbruket.	Anslag på investeringsarbeider, kjøreinntekter mv. Mill.kr	År	101.7
Budsjettnemnda for jordbruket.	Sum pelsdyr. Mill.kr	År	105.7

* For enkelte poster er inkludert oppgaver som er kommet til senere og som kan slå noe ut i forhold til årsindeksen som ble beregnet til økonomisk utsyn. Prisindeksmaterialet er dessuten veidd med kvartalsregnskapets vekter (reflekterer produksjonstidspunktet).

BEFOLKNINGSUTVIKLINGEN FRAM TIL 2050

Av

Arne Rideng

1. INNLEDNING

Med jevne mellomrom lager Statistisk Sentralbyrå befolkningsframskrivinger for landet under ett og for de enkelte kommuner og fylker. Det er stor etterspørsel etter disse framskrivingene, særlig fra planleggere i den offentlige forvaltning. Beregningene brukes i planarbeidet enten direkte, eller som et utgangspunkt for å utarbeide egne prognoser.

Med en framskriving mener vi en beregning for framtidig folkemengde der vi i hovedsak legger til grunn de siste års nivå på de demografiske endringskomponentene (fødsler, dødsfall og flyttinger). Hvorvidt utviklingen er sannsynlig eller om resultatene er ønskelige eller ikke, tar vi i prinsippet ikke standpunkt til.

Den siste regionale befolkningsframskrivningen, som dekker perioden 1985-2050, er nettopp publisert (Statistisk Sentralbyrå 1985). For den enkelte kommune er beregningene denne gangen ført fram til år 2010, noe som dekker de behov kommuneplanleggerne har. I denne oversikten vil vi i hovedsak holde oss til perspektivene for befolkningsutviklingen i landet som helhet. Vi har da valgt å gå lenger fram i tid fordi virkningene av dagens nivå på fruktbarhet, dødelighet og flyttinger er langsiktige.

F.eks. vil vi ennå i minst 20 år merke de demografiske og dermed de samfunnsmessige konsekvensene av de lave fødselskullene vi hadde i Norge i mellomkrigstida. Framskrivningen for landet under ett er derfor denne gang ført helt fram til år 2050.

2. FRAMSKRIVINGSMODELL OG FORUTSETNINGER

I Byråets regionale befolkningsframskrivingsmodell (BEFREG) gjør vi forutsetninger om hvordan de demografiske endringskomponentene fødsler, dødsfall og flyttinger vil utvikle seg (komponentmodellen). Endringskomponentene kan anslås direkte, slik vi gjør for nettoflytting med utlandet i denne modellen. Det mest vanlige er imidlertid å basere forutsetningene på observerte demografiske rater. Disse kan tolkes som estimater på sannsynligheten for at en demografisk begivenhet skal finne sted. Ved hjelp av fruktbarhetsrater og dødelighetsrater kan vi på denne måten framskrive henholdsvis antall fødte pr. år og tallet på døde fordelt på alder og kjønn. Tilsvarende prinsipper brukes i modellen for å beregne innenlandsk flytting.

De fleste land med en godt utbygd befolkningsstatistikk bruker framskrivingsmodeller av den type vi her kort har beskrevet. Slike modeller kan betegnes som rendemografiske

fordi det bare er de demografiske endringskomponentene fødsler, dødsfall og flyttinger som inngår direkte. I Byrået arbeides det også med å utvikle modellsystemer som tar hensyn til hvordan andre faktorer virker på de rent demografiske, f.eks. antatt utvikling på arbeidsmarkedet i en region. Foreløpig har vi bare gjort prøveberegninger på fylkesnivå for slike modellsystemer.

Beregningene i den regionale framskrivingsmodellen utføres i to trinn. Først regnes folkemengden fram for 97 prognoseregioner. En prognoseregion er en gruppe nabokommuner som er valgt slik at de er ment å utgjøre et felles arbeids- og boligmarked. Tall for fylker og hele landet fås ved aggregering av tall for prognoseregioner. I annet trinn av modellen brytes resultatene for hver prognoseregion ned til kommunenivå ved hjelp av en spesiell nedbrytingsmodell. Nærmere detaljer om selve modellen er beskrevet i Statistisk Sentralbyrå (1985) og Rideng et al. (1985), og tas ikke opp her. Derimot skal vi se nærmere på de forutsetningene vi legger til grunn i de ulike alternativene i framskrivningen.

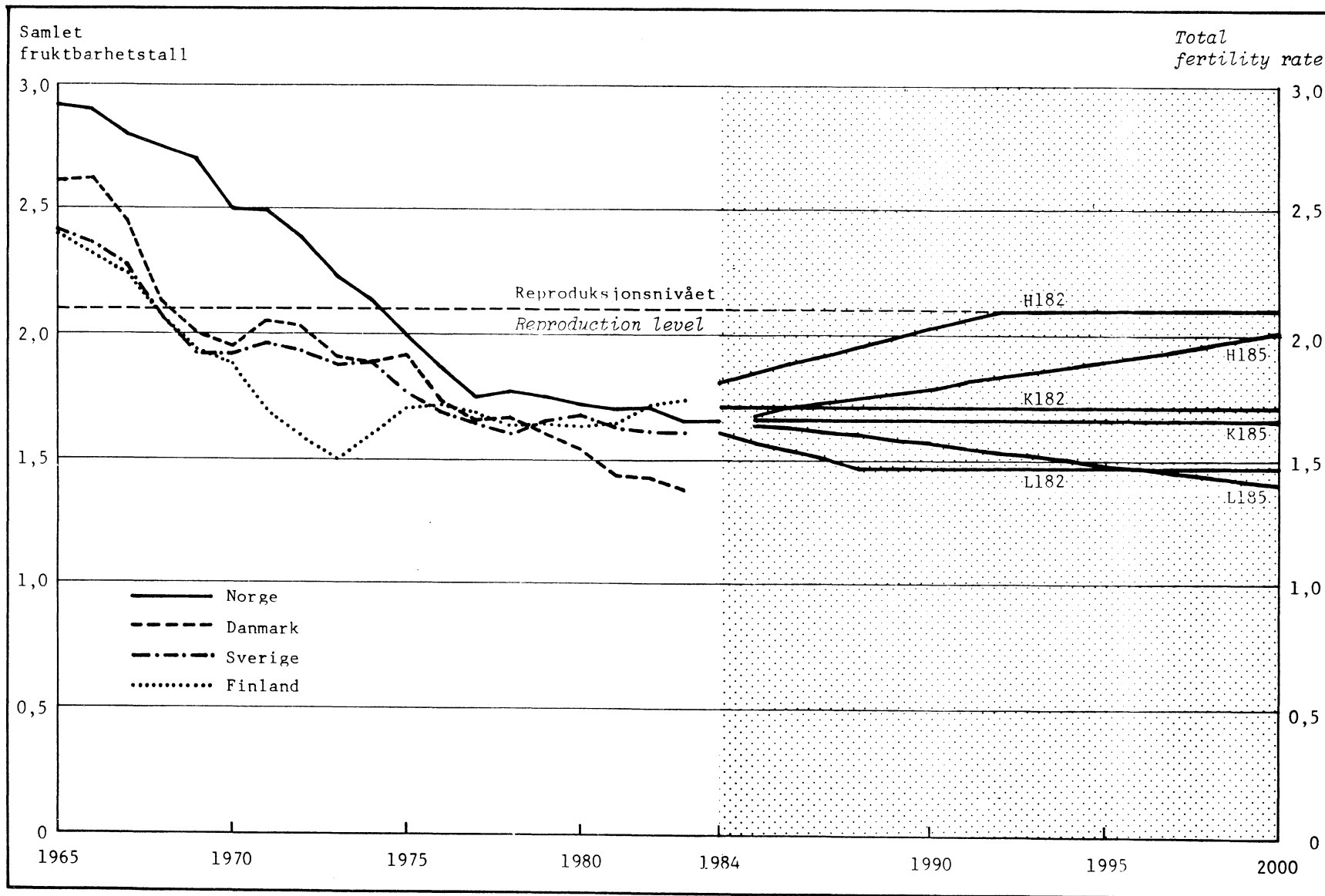
Vi regner med at den tendens vi nå har til svakt fallende dødelighet vil fortsette fram til århundreskiftet. Vi tar utgangspunkt i dødsratene i perioden 1982-1983, og reduserer disse jevnt slik at de i år 2000 ligger 15 prosent under dette nivå. Resten av prognoseperioden holder vi dødsratene konstante. Vi tar også hensyn til at det er dødelighetsforskjeller mellom de enkelte fylker, og vi forutsetter at disse vil vedvare.

De siste 10 årene har vi hatt en liten men stabil netto innflytting fra utlandet. Vi forutsetter i framskrivningen at vi får en innflytting på 4.000 personer, noe som er nær et gjennomsnitt registrert for de siste

årene. For flyttingene innenfor landets grenser opererer vi med flere alternativer. De innenlandske flyttingene er av liten betydning for resultatene for landet under ett, men av stor betydning for beregningene for fylker og kommuner. Flyttealternativ 1 bygger på en fortsettelse av mønsteret i de registrerte flyttinger i perioden 1981-1984, mens flyttealternativ 2 bygger på flyttingene i perioden 1973-1984. Dessuten beregnes det ett alternativ helt uten flytting og ett alternativ som forutsetter balanse mellom inn- og utflytting i hver enkelt kommune. Begge de to siste alternativene er laget med spesiell tanke på planleggingen regionalt og lokalt, så vi skal i denne sammenheng ikke gå nærmere inn på dem.

I langsiktige framskrivinger for landet under ett knytter det seg stor usikkerhet til nivået på fruktbarheten. Figur 1 viser fruktbarhetsutviklingen siden 1965 for Norge og de andre nordiske land. På figuren er også tegnet inn de tre valgte fruktbarhetsalternativene i siste framskrivning. Som mål på fruktbarhet er brukt det såkalte samlede fruktbarhetstall, som er summen av de aldersspesifikke fruktbarhetsratene. Det kan tolkes som det antall barn en kvinne vil føde i løpet av sin fødedyktige periode, dersom hun følger de fruktbarhetsratene som er brukt og gjennomlever hele perioden. Av figuren ser vi at det var en sterk nedgang i fruktbarheten i alle de nordiske land i 1970-årene, mens fruktbarheten har vært forholdsvis stabil i de siste 5-6 årene. Norge hadde i 1984 et samlet fruktbarhetstall på 1,66, men det var nokså store variasjoner mellom de enkelte regioner. Østlandet har særlig lav fruktbarhet, Trøndelag og Nord-Norge ligger omlag på landsgjennomsnittet, mens Sør- og Vestlandet gjennomgående har noe høyere fruktbarhet. I framskrivingsmodellen blir det tatt vare på de regionale forskjellene.

Figur 1. Samlet fruktbarhetstall pr. kvinne i Danmark, Finland og Sverige 1965-1983, Norge 1965-1984. Fruktbarhetsalternativer for Norge til år 2000

Det er vanskelig å forutsi fruktbarhetsnivået de nærmeste årene med noen stor grad av sikkerhet. De fleste demografer er imidlertid enige om at det er lite som tyder på at vi kan vente noen vesentlig økt fruktbarhet de første par tiår. Framskrivningen er likevel utarbeidd med tre ulike alternative forutsetninger om fruktbarheten:

Alternativ H (H=høy) - samlet fruktbarhetstall for landet under ett settes til 1,68 i 1985 og stiger jevnt til 2,00 i år 2000. I resten av framskrivingsperioden holdes fruktbarheten på dette nivå.

Alternativ K (K=konstant) - fruktbarheten holdes konstant lik nivået i 1984. Dette innebærer et samlet fruktbarhetstall på 1,66 i hele framskrivingsperioden.

Alternativ L (L=lav) - samlet fruktbarhetstall for landet under ett settes til 1,64 i 1985 og synker jevnt til 1,40 i år 2000. I resten av framskrivingsperioden holdes fruktbarheten på dette nivå.

Ved å sammenligne beregninger utført med de tre fruktbarhetsforutsetningene vil en få et godt bilde av hvordan endringer i fruktbarheten vil påvirke framskrivingsresultatet.

3. RESULTATER

Vekst har vært et nøkkelord i samfunnsutviklingen etter krigen. Vi har hatt en praktisk talt sammenhengende økonomisk vekst samtidig med en stabil befolkningsvekst. De siste 20 årene har imidlertid den årlige økning i befolkningen vært avtakende, både absolutt og relativt. Vi må venne oss til at veksten blir svakere og svakere, for så å bli snudd til nedgang. Tabell 1 viser utviklingen fra 1950 til tilveksten slik den blir ifølge de tre framskrivingsalternativ-

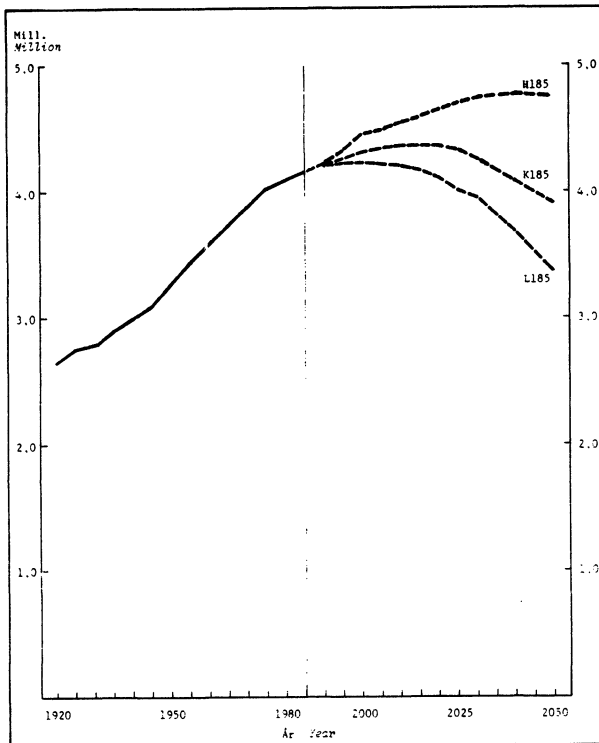
ene HI85, KI85 og LI85. Forutsetningene om flytting er den samme i alle disse tre alternativene, nemlig netto innflytting på 4.000 personer og innenlandsk flytting basert på ratene fra perioden 1981-1984. Fruktbarhetsforutsetningene er slik vi tidligere har beskrevet dem for henholdsvis alternativene H, K og L.

Tabell 1. Folkemengden ved utgangen av året og tilvekst i hver tiårsperiode. Registrert 1950-1984, og ifølge ulike framskrivninger til 2050. 1 000.

År	HI85		KI85		LI85	
	Folke- mengde	Til- vekst	Folke- mengde	Til- vekst	Folke- mengde	Til- vekst
1950			3 208			
1960			3 595	387		
1970			3 888	293		
1980			4 092	204		
1990	4 228	136	4 214	122	4 203	111
2000	4 412	184	4 319	105	4 253	50
2010	4 543	131	4 346	27	4 212	-41
2020	4 650	107	4 334	-12	4 118	-94
2030	4 744	94	4 263	-71	3 950	-168
2040	4 760	16	4 100	-163	3 684	-266
2050	4 759	-1	3 903	-197	3 378	-306

Når vil folkemengden begynne å avta? Dette avhenger av fruktbarhetsnivået framover og flyttingene til og fra utlandet. Med konstant fruktbarhet, alternativ KI85, vil folkemengden nå et maksimum i år 2010. Synker fruktbarheten slik det er forutsatt i alternativ LI85, får vi nedgang i folkemengden allerede om lag år 2000. Skulle vi derimot få en økende fruktbarhet i samsvar med forutsetningene i alternativ HI85, kan det gå ytterligere femti år før vi får nedgang i samlet folkemengde. I figur 2 er dette illustrert.

Figur 2. Folkemengden ved utgangen av året.
Registrert 1920-1984 og framskrevet
1985-2050. (Alternativ HI85, KI85
og LI85)

Tilveksten i folkemengden består av nettoflyttingen fra utlandet pluss tallet på fødte minus tallet på døde. Den sikreste faktoren å anslå for årene framover er tallet på døde. I 1985 døde det omlag 43.500 personer. Uansett hvilket fruktbarhetsalternativ vi velger vil tallet på døde stige jevnt de første 50 år framover, men vi vil neppe passere 50.000 døde pr. år før omkring år 2020. Fra da av vil imidlertid tallet på døde stige raskere og 15 år senere vil det trolig ligge på omlag 60.000 personer.

For tallet på fødte er selvfølgelig usikkerheten langt større. Allerede i år 2000 er det et spenn på vel 18.000 fødte mellom høyeste og laveste fruktbarhetsalternativ. Etter alternativet med konstant fruktbarhet, vil tallet på fødte stige fra

omlag 50.000 i 1984 til omkring 53.000 i 1993, men deretter vil fødselstallet synke. Tallet på fødte og døde etter ulike alternativ er vist i tabell 2.

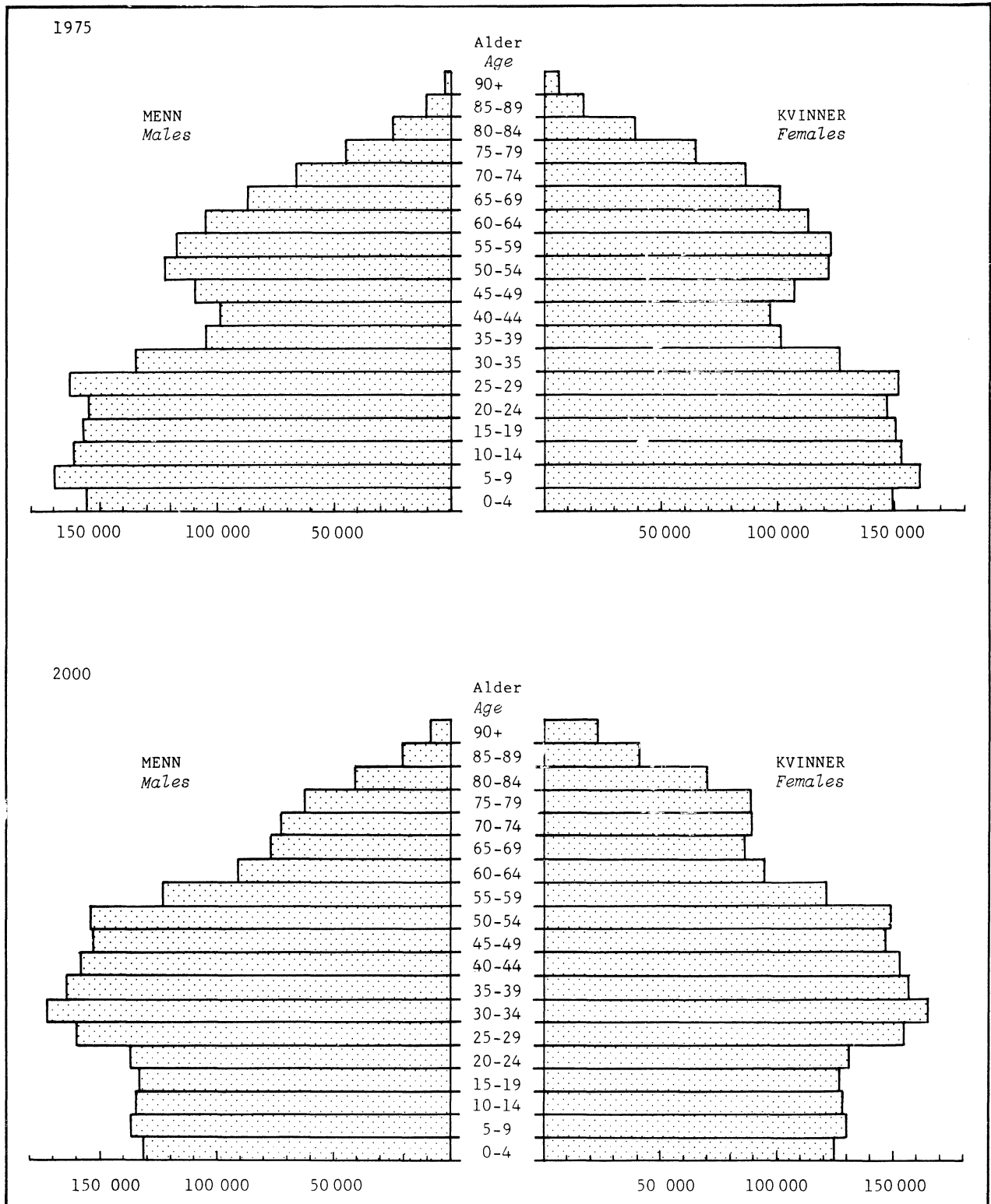
Tabell 2. Fødte og døde i hver tiårsperiode.
Registrert 1950-1984 og ifølge ulike framskrivninger til 2050. 1 000.

År	HI85		KI85		LI85	
	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde
1951-1960			627	299		
1961-1970			653	363		
1971-1980			566	402		
1981-1990			511	433		
1991-2000	599	455	519	454	463	453
2001-2010	569	478	463	477	395	476
2011-2020	565	498	445	496	361	494
2021-2030	598	544	429	540	329	538
2031-2040	583	607	398	601	292	597
2041-2050	590	632	383	621	267	614

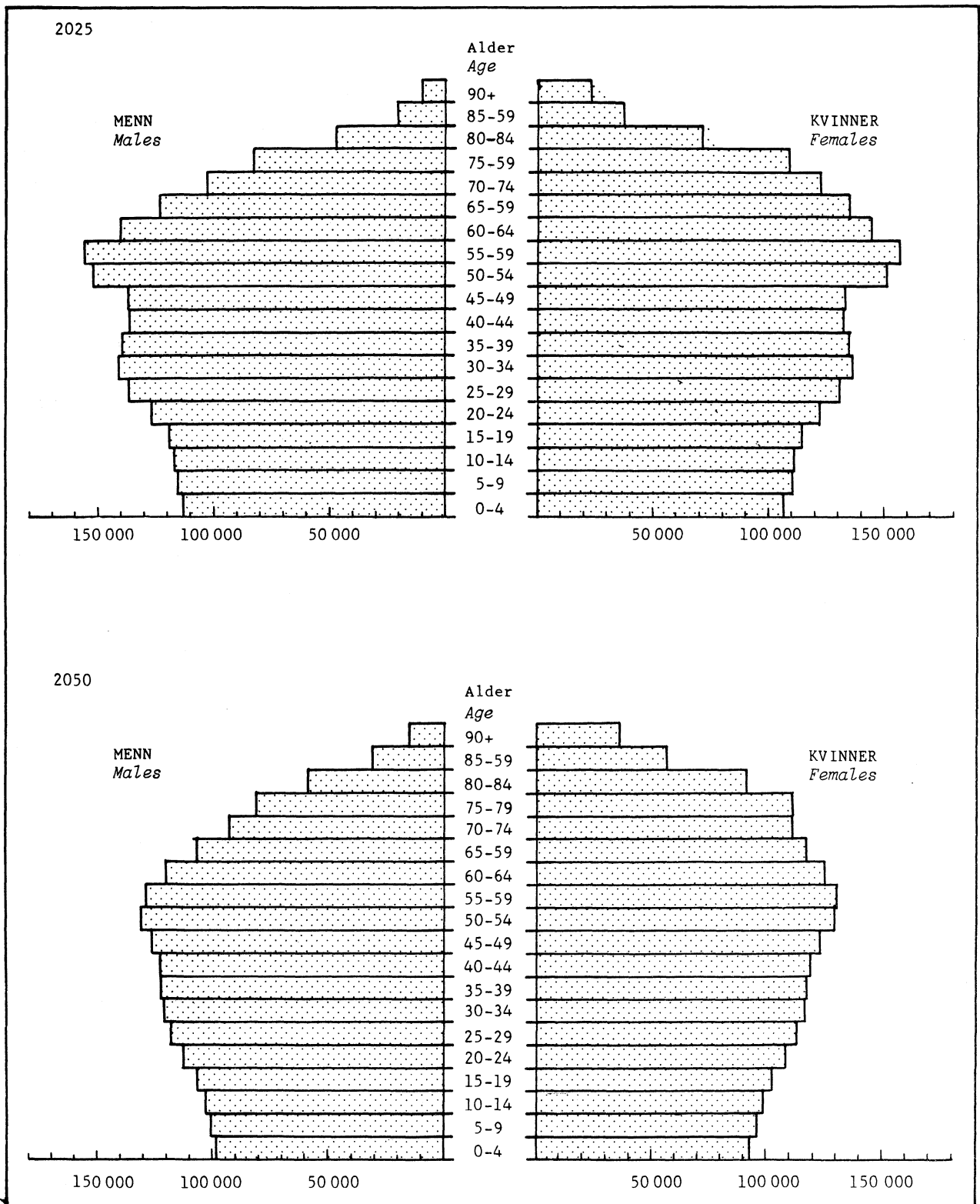
Utviklingen i den totale folkemengde er én ting, men det er også interessant hvordan denne folkemengden er fordelt på alder, kjønn, ekteskapielig status, husholdning, familie, statsborgerskap o.l. De regionale framskrivningene gir folkemengden bare etter alder og kjønn. For landet under ett er det dessuten foretatt beregninger over folkemengden fordelt på ekteskapielig status.

De såkalte "befolkningspyramidene" gir bedre enn mange ord en god beskrivelse av hvordan befolkningen fordeler seg på alder og kjønn. Figur 3a og 3b viser registrert folkemengde ved utgangen av 1975 og framskrevet folkemengde ved utgangen av 2000, 2025 og 2050 etter alternativ KI85. Som vi ser får figuren mindre og mindre pyramide-preg, den begynner heller å ligne på et gammelt norsk stabbur. Vi er nå midt oppe i en "modningsprosess" for den norske befolkning. Det er

Figur 3a. Folkemengden ved utgangen av året, etter kjønn og alder. Registrert 1975 og framskrevet 2000. (Alternativ KI85)

Figur 3b. Folkemenden ved utgangen av året, etter kjønn og alder. Framskrevet 2025 og 2050.
(Alternativ KI85)

de store etterkrigskullene som er i ferd med å bli voksne og som vil danne tyngdepunktet i den norske befolkningen ved århundreskiftet. Da vil aldersgruppen 25-55 år utgjøre hele 44 prosent av befolkningen mot 36 prosent i 1975. Det blir færre barn enn i dag men samtidig noe flere pensjonister (personer som er 67 år og over). Noen "eldrebølge" er det imidlertid ikke snakk om de første 25 år. Dette skyldes at det nå etterhvert blir de små fødselskull fra mellomkrigstida som kommer opp i pensjonsalderen. Ved utgangen av 1985 var det 570.000 personer i pensjonsgivende alder her i landet, i år 2000 vil det trolig være omlag 617.000. Dette er en økning på 8 prosent, men størstedelen av økningen vil komme de nærmeste årene.

Først utover på 2000-tallet vil "eldrebølgen" komme for fullt. Forutsatt at dagens lave fruktbarhetsnivå opprettholdes eller synker ytterligere, vil befolkningen i år 2025 ikke bare være "moden", men den må nærmest karakteriseres som "overmoden"! Hele 42 prosent av befolkningen vil være over femti år, i dag er bare 31 prosent over denne alderen. Den største ettårs aldersgruppen blir kanskje 56-åringene. De tall som her er referert gjelder altså landet under ett. Enkeltkommuner og enkeltregioner rundt om i landet vil kunne få langt mer ekstreme aldersfordelinger enn dette. Spørsmålet blir da hvor mye befolkningsnedgang og hvor mye "forgubbing" et lokalsamfunn kan tåle før det opphører å funksjonere som et livskraftig samfunn. En befolkningsnedgang for landet som helhet, der det ikke er noen vekst å fordele, vil trolig ramme de mindre sentrale områdene i landet sterkest. Resultat kan lett bli et mer konsentrert bosettingsmønster.

Aldersfordelingen av personer i pensjonsalderen er også interessant, fordi det er de

aller eldste som har høyest sykefrekvens og som har størst behov for omsorg og pleie, i eller utenfor institusjon. Det er derfor verdt å legge merke til at gruppen personer som er 80 år eller eldre, vil øke sterkt de første 20 år. I 1985 var det 140.000 personer i denne gruppen, i 2005 kan vi regne med at det blir omlag 216.000, altså en øking med 55 prosent på 20 år! Deretter vil tallet gå noe ned igjen. Først lenger ut på 2000-tallet vil denne gruppen igjen øke i antall.

Som vi har sett, kan vi vente store endringer av befolkningens aldersfordeling i årene framover. Vi har sett på landet under ett, men hovedtrekkene i dette bildet vil gjelde også for de enkelte deler av landet. Likevel er det grunn til å understreke at vi selvfølgelig vil få regionale forskjeller i utviklingen. Disse forskjellene vil skyldes dels flyttestrømmene, dels den nåværende aldersfordeling i regionene og dels regionale forskjeller i fruktbarhet og i noen grad dødelighet. Med den nåværende flyttestruktur lagt til grunn ser det ut til at Agder-fylkene og Rogaland vil få betydelig sterkere befolkningsvekst enn landet under ett. På den annen side kan folketallet i Nord-Norge komme til å ligge omtrent på dagens nivå.

De regionale framskrivingene gir befolkningen fordelt på alder og kjønn. Når det gjelder befolkningens fordeling på ekteskapsstatus er det foretatt beregninger for landet som helhet. Slike beregninger er interessante bl.a. for å kunne anslå framtidige boligbehov. Hovedtrenden peker i retning av en økende andel ugifte og skilte. Mange av disse vil trolig bo i en-personshusholdninger. Særlig er økningen av ugifte, eldre menn merkbart, en gruppe som i dag er svært liten. Fordi familiene nå er mindre enn før og flere familieband er brutt ved

skilsmisser, vil en langt større del av de eldre være uten nær familie.

Det er viktig å lage framskrivinger av befolkningen etter ekteskapelig status. Men den økende tendens til samliv uten vigsel gjør det vanskelig å trekke sikre konklusjoner om f.eks. boligbehov utfra disse framskrivingene. Det vi egentlig trenger til slike formål er framskrivinger for familier og husholdninger. Det finnes pr. idag ikke så godt datagrunnlag at Byrået har kunnet lage slike framskrivinger. Vi må likevel regne med økning i etterspørselen etter noe mindre, men sentralt beliggende boliger, fordi det vil bli en økende andel en- og topersonshusholdninger. Disse husholdningene vil først og fremst etterspørre boliger med høy standard, særlig fordi disse personene i de fleste tilfelle selv har valgt å prioritere andre goder framfor barn. Blant disse "andre goder" er trolig en høy boligstandard en av de viktigste.

4. OPPSUMMERING

I 1970-årene skjedde det dyptgripende endringer i familie- og fruktbarhetsmønsteret. Stikkordene var sterk nedgang i fruktbarheten, flere skilsmisser, færre giftermål, flere "papirløse" ekteskap, økt yrkesaktivitet for gifte kvinner og en liten, men stabil netto innflytting fra utlandet. Utviklingen var ikke spesiell for Norge, en hadde tilsvarende utviklingsmønstre i de fleste vesteuropeiske land, bemerkelsesverdig sammenfallende i tid. I 1980-årene har det til nå skjedd en konsolidering av det nye mønsteret, den demografiske utvikling de siste fem år har vært preget av stor stabilitet.

Den norske regjering satte i 1981 ned et utvalg for å utrede spørsmål i forbindelse med befolkningsutviklingen, det såkalte

Befolkningsutvalget. Bakgrunnen for dette var nettopp de endringer som var observert og utvalget leverte sin innstilling høsten 1984. (NOU 1984:26) Innstillingen gir en bred oversikt over den siste tids befolkningsutvikling og utsiktene framover. Den drøfter også befolkningsutviklingens konsekvenser for de forskjellige samfunnssektorer. Sluttkapitlet inneholder en kort diskusjon om mulige tiltak for å påvirke befolkningsutviklingen. Her sier utvalget bl.a.: "Utvalget vil derfor foreslå at det blir satt i verk tiltak med sikte på å hindre en ytterligere nedgang i fruktbarheten". Det pekes på en del slike tiltak, men utvalget mener at vi ikke har noen garanti for at disse vil vise seg å være effektive.

Virkningene av endringer i de demografiske faktorene er meget langsiktige. For å kunne vurdere virkningene helt ut må vi derfor produsere langsiktige framskrivinger. Denne gang har Byrået gått helt fram til år 2050. Vi ser at selv opprettholdelse av det nåværende fruktbarhetsnivå (alternativ K) vil gi store endringer i befolkningens aldersfordeling og på litt lenger sikt befolkningsnedgang for landet under ett. Langsomt, men sikkert er vi på vei inn i et samfunn som blir ganske annerledes enn dagens, og der ordet "vekst" slett ikke vil bli noen selvfølgelighet.

Aldri tidligere i historien har det vært mulig i så stor grad for det enkelte par og den enkelte kvinne å gjøre et reelt valg mellom det å få barn og å skaffe seg mer av andre av livets goder. Denne valgfrihet er til nå mest utbredt i industrilandene, bl.a. Norge. Et foreløpig resultat av dette er at vi i de aller fleste industriland har fått en meget lav fruktbarhet. Men det er langt fra sikkert at summen av det hvert enkelt individ i dagens situasjon oppfatter som

sitt beste valg angående barnetall også automatisk er samfunnets beste valg på lang sikt. Det kan bli nødvendig å legge sterkere vekt på de samfunnsmessige sider ved de lave fødselstallene. Unnlater en å ta slike hensyn, kan det på noe sikt få svært uheldige følger for kommende generasjoner.

Den demografiske utviklingen bør derfor følges nøye fra år til år. Skulle den lave fruktbarheten vare ved særlig mye lenger eller endatil falle ytterligere, må de

konkrete konsekvensene for samfunnsutviklingen og den enkeltes velferd på lenger sikt klargjøres. Dette er en vanskelig oppgave, særlig fordi perspektivene er langsiktige sett i forhold til andre politiske tema. Men samtidig er det ingen grunn til at konsekvensene av befolkningsutviklingen skal komme overraskende på oss. Vi har god tid til å forberede oss på det som kommer, eventuelt å prøve å korrigere kursen dersom vi skulle ønske det.

REFERANSER:

Norges offentlige utredninger (1984): Befolkningsutviklingen, NOU 1984:26.

Rideng, Arne, Knut Sørensen og Kjetil Sørli (1985): "Modell for regionale befolkningsframskrivinger". Rapport 85/7, Statistisk Sentralbyrå, Oslo.

Statistisk Sentralbyrå (1985): "Framskriving av folkemengden 1985-2050, Regionale tall". NOS B 583.

PRINSIPPER FOR ET ARBEIDSKRAFTREGNSKAP*

Hvilken lærdom kan vi hente fra arbeidet med å utvikle nasjonalregnskapssystemet?

Av

Odd Aukrust

I. Innledning

I Statistisk Sentralbyrå har en i flere år arbeidet med utformingen av et statistikk-system som tar sikte på å knytte sammen arbeidsmarkedsstatistikk fra ulike kilder, måle arbeidsinnsatsen i timeverk og knytte dette til nasjonalregnskapets serier for produksjon og utbetalt lønn. Arbeidet ble startet opp i 1980, og de prinsipielle betraktningene og status for arbeidet høsten 1985 er dokumentert i Harildstad m.fl. (1985).

Også Statistisk Sentralbyrå i Nederland har i flere år arbeidet med tilsvarende problemstillinger.¹⁾ Dette ble presentert på et ECE/ILO-møte om arbeidsmarkedsstatistikk i Geneve i mai 1983, og resulterte i at Statistisk Sentralbyrå i Nederland fikk i

1) Se Meuvissen og Verhage (1978), Berkman og Verhage (1980) og Leunis og Verhage (1982) for en nærmere beskrivelse av de prinsipielle betraktninger om arbeidskraftregnskapet i Nederland.

oppdrag å utarbeide et forslag til noe som ble kalt "A Labour Accounting System" (LAS). Meningen med systemet var at det skulle gi et helhetlig bilde av utviklingen på arbeidsmarkedet idet forskjellige slags arbeidsmarkedsdata ble satt i et logisk ordnet og konsistent system. Det nederlandske forslaget, utarbeidet av Leunis og Verhage (1984), forelå som en rapport i juli 1984. Siden har R. Turvey (1986), direktør i ILO, og F.T. Denton (1986), på oppdrag fra Statistisk Sentralbyrå i Canada, kommet med alternative forslag som til en viss grad bygger på det nederlandske, men uten å være bundet av det.

Siktemålet med arbeidskraftregnskapet er at det skal tjene de samme formål for en beskrivelse av situasjonen på arbeidsmarkedet som nasjonalregnskapet gjør når det gjelder strømmene av varer og inntekter. Et felles trekk ved arbeidene nevnt foran ser derfor ut til å være at de langt på vei er opptatt av de samme typer problemer som ble drøftet i forbindelse med utarbeidingen av nasjonalregnskapssystemet (se bl.a. Aukrust,

* Artikkelen bygger på et forberedt innlegg ved Nordisk seminar om arbeidsmarkedsstatistikk, Hanstholm, Danmark, 7.-10. okt., 1985. Referert av Nils Martin Stølen.

1955). Dette gjelder både utformingen av kontoplaner og valg av begreper og tabeller. Spesielt i Turveys arbeid blir det gått i dybden når det gjelder drøfting av definisjoner og klassifikasjoner, og denne drøftingen har mange interessante paralleller til den tilsvarende drøfting i forbindelse med utarbeidingen av nasjonalregnskapet. Formålet med denne artikkelen er derfor å gi en historisk oversikt over utviklingen i nasjonalregnskapssystemet for å trekke paralleller over til utviklingen av arbeidskraftregnskapet. Mange av løsningene som er valgt på prinsipielle problemer i nasjonalregnskapet vil kunne utgjøre nyttige holdepunkter for hvordan tilsvarende problemer kan løses ved utarbeidingen av en konsistent arbeidsmarkedsstatistikk.

II. Trekk av nasjonalregnskapets historie

Til tross for beregninger av nasjonalinntekten i enkelte land i mellomkrigstiden var det først i forbindelse med gjenoppbyggingen etter andre verdenskrig at en for alvor innså behovene for et nasjonalregnskap, og arbeidet med dette skjøt en voldsom fart i de første etterkrigsår. Grunnidéen bak nasjonalregnskapet var at det skulle gi en systematisk beskrivelse av en nasjonal økonomi i en tilbakelagt periode.

Ganske raskt ble det innsett at det var behov for nasjonalregnskapstall som var internasjonalt sammenlignbare. Dette førte til at det i 1949 ble satt i gang et arbeid med å fastlegge internasjonale standarder vedrørende kontoplaner, begreper og tabeller. Arbeidet resulterte i at den første internasjonale standard for nasjonalregnskap (SNA) forelå i 1953. Standarden ble senere revidert i 1968, og en ny

revisjon ventes å tre i kraft fra 1990. I de første årene ble mye av arbeidet lagt på å utarbeide kontoplanene. Senere har vekten i større grad blitt lagt på å klargjøre begreper og komme fram til fornuftige tabelloppsett, mens kontosystemet mer er blitt betraktet som et arbeidsverktøy.

På grunn av at nasjonalregnskapet etter hvert har kommet til å tjene flere formål har utviklingen gått i retning av stadig flere detaljer. Merarbeidet ved å ta i bruk mer detaljerte klassifikasjoner viste seg heller ikke å være stort, og kvaliteten på nasjonalregnskapet ble bedret av dette.

Det oppsto tidlig en debatt om hvilke formål nasjonalregnskapet skulle tjene, og i hvilken grad dette skulle danne retningslinjer for den videre utvikling. Den opprinnelige idéen var at nasjonalregnskapet skulle være "ett system" som burde kunne betjene de fleste formål. Ingvar Ohlsson (1953) reiste tvil om dette og mente at nasjonalregnskapet måtte preges av det formål som syntes viktigst. Han listet opp flere mulige formål, deriblant - "Måling av resultater" (produksjon og velferd). - "Analyser av inntektsutvikling og konjunkturbevegelser". - "Strukturanalyser" dvs. beskrivelse av økonomien.

Ohlsson mente at de ulike formålene kunne være i konflikt med hverandre i den forstand at de krevde ulike løsninger m.h.t. valg av definisjoner m.m. Etter hans syn var det tre muligheter som sto åpne:

- (i) lage ulike nasjonalregnskap for ulike formål,
- (ii) lage et "general purpose system" som spesialsystemene kunne ekstraheres ifra,

(iii) lage et spesialsystem og en liste av korreksjoner for de poster som krevde spesielle definisjoner for spesielle formål.

Ohlsson innså imidlertid at det kunne være svært arbeidskrevende å lage ulike nasjonalregnskap for ulike formål. I praksis ville det heller ikke være så stor forskjell på de løsninger som de forskjellige formål krevde. Som en første (og mest nærliggende) løsning anbefalte han derfor et "general purpose system" som var detaljert nok til at en kunne foreta omdefinisjoner.

Ohlssons kritikk kom for sent til å påvirke utformingen av den første SNA i 1953, men ble mye diskutert senere. SNA (1953) dreide seg i hovedsak om hva Ohlsson hadde kalt "measurements of results", dvs. den "korrekte" måling av produkt og velferd. "Resultatanalyse" ble således det dominerende formål, og dette var fortsatt tilfellet etter revisjonen av SNA i 1968. Revisjonen innebar imidlertid at nasjonalregnskapet fikk et større innslag av struktur-analyse ved at input-output-systemet ble innarbeidet. Den dobbelte inndeling i funksjonelle og institusjonelle enheter førte også til et sterkere innslag av atferdsanalyser, men regnskapet inneholdt fortsatt ingen data om planer, ønsker og forventninger. Revisjonen i 1968 innebar også at sysselsettingsdata ble en del av systemet. Til tross for at revisjonen innebar en utvidelse av nasjonalregnskapssystemet kunne en fortsatt bare snakke om ett system som var forutsatt å skulle tjene mange formål.

Etter hvert som tiden har gått har det kommet stadig flere krav om utvidelser av nasjonalregnskapet, og disse kravene vil bli tatt opp til drøfting i forbindelse med revisjonen i 1990. Blant annet har det vært diskutert å legge større vekt på å få til

større sammenlignbarhet med andre statistiske systemer (IMF, EEC), ikke bare for aggregater, men også når det gjelder detaljer. Det har også blitt reist forslag om å endre enkelte av definisjonene og eventuelt gi plass for nye definisjoner ved siden av de gamle. Investerings- og kapitalbegrepet er blitt foreslått utvidet til å ta hensyn til varige konsumgoder og kunnskapskapital. Tanker om å integrere mikro- og makrodata for å gjøre nasjonalregnskapet til et generelt informasjonssystem er også kastet fram.

De forskjellige forslagene er tildels motstridende, og dersom de skal realiseres fullt ut vil vi ende opp med et voldsomt detaljert system. I praksis vil det imidlertid være grenser for hvor langt en kan gå i å utvide nasjonalregnskapet, og en bør ofre perfektjonisme til fordel for det som er statistisk mulig. En bør forsøke å holde systemet så enkelt som mulig. Det finnes ikke ubegrensede ressurser som kan settes inn i nasjonalregnskapsarbeidet, og i det videre arbeid blir det derfor nødvendig å foreta en prioritering mellom videre utbygging på den ene siden og kvalitetsforbedringer av det allerede eksisterende system på den annen. Løsningen kan derfor bli noe i retning av et basissystem som ikke avviker noe særlig fra det system en har idag. Utenpå dette basissystemet kan en så henge på satellittregnskaper der det er hensiktsmessig, f.eks. når det gjelder arbeidsmarkedet og helsesektoren. I Frankrike arbeides det med løsninger etter denne linjen, og franskmennene tenker seg et basissystem som ikke er svært forskjellig fra det nåværende SNA. Innenfor basissystemet bør en legge hovedvekten på de sentrale nasjonalregnskapsstørrelsene og mindre vekt på detaljene. I satellittsystemene kan en derimot kombinere nasjonalregnskapstallene med andre tall.

III. Grunnelementene i et regnskapssystem

I anglo-amerikansk tradisjon må opprettelsen av nasjonalregnskapet sies å være nokså pragmatisk preget, og det ble ikke filosofert så mye over elementene i et nasjonalregnskapssystem. Grunnbegrepene var sektorer, transaksjoner (oppfattet som "payments" eller "payables") og kontotyper. I Norge kan tanken om et nasjonalregnskapssystem føres tilbake til Ragnar Frisch og hans arbeid ved Universitetets Sosialøkonomiske institutt i perioden etter 1932. Hans økosirkssystem, som var ment som et begrepssystem for den økonomiske sirkulasjon og hadde form av et sett av definisjonslikninger, fikk stor betydning for utformingen av det norske nasjonalregnskapet. I Aukrust (1955) ble det så gjort et forsøk på å foreta en aksiomatisk behandling av definisjonene. På grunn av vansker med å tolke og operere med begrepet transaksjoner er "økonomiske objekter" den grunnleggende enhet som er klassifisert i det norske nasjonalregnskapet. Objektene har visse karakteristika og kjennemerker, eksempelvis deres økonomiske karakter, sektortilhørighet og "begivenheter" som de kan utsettes for (f.eks. produksjon, konsum og endring i eierforhold). Beholdningsstørrelser og strømmer er definert som klasser av objekter med visse felles kjennetegn. Ved å innføre "priser" kan vi måle "verdien" av de ulike klasser og definere viktige verdistørrelser som "brutto(nasjonal)produkt" og "eksportoverskudd".

Arbeidene med å utarbeide et arbeidskraftregnskap berører mange av de samme problemene som har vært drøftet i forbindelse med utarbeidningen av nasjonalregnskapet. Spesielt viser Turveys opplegg og Aukrusts doktoravhandling (Aukrust (1955)) mange interessante paralleller når det gjelder

drøftingen av definisjoner og klassifikasjoner, men arbeidene inneholder også noen ulikheter. Enheten hos Turvey er personer svarende til Aukrusts objekter. Som i nasjonalregnskapet trenger Turvey kategoriene tid, sektorer, husholdninger og aktiviteter. Han innfører også begrepet jobber som ikke har en tilsvarende parallell i nasjonalregnskapssystemet. Personer har kjennemerker (karakteristika) i Turveys system akkurat som objekter har kjennemerker i nasjonalregnskapet. Tallet på kjennemerker er imidlertid langt flere i LAS enn i NR. De fleste kjennemerker endrer verdi over tiden og må derfor tidfestes. Både Turvey og Aukrust gjør bruk av begrepet "event", men med forskjellig innhold. Aukrust benytter begrepet som endring av kjennemerkeverdi (f.eks. salg), mens Turvey skiller mellom "characteristics" og "events" der "characteristics" tilsvarende ulike kjennemerker og "events" representerer overganger mellom tilstander. Her burde Turvey kanskje ha vurdert om ikke "events" også kunne oppfattes som "characteristics".

Det er full analogi mellom beholdningsbegrepene hos Turvey og Aukrust, men på grunn av ulik definisjon av "event" ender de opp med ulike definisjoner av strømningsbegrepet. Hos Aukrust er en strøm en klasse av objekter som i en periode er utsatt for bestemte "events" (bestemte endringer av kjennemerkeverdi, f.eks. eksport). Turvey skiller mellom tre slags strømmer:

- overganger mellom beholdninger
- "events" i Turvey's forstand som personer er utsatt for mellom to tidspunkter (f.eks. ulykker)
- "egentlige" strømmer som timer arbeidet og lønn utbetalt.

Det siste strømningsbegrepet er interessant og åpenbart noe helt annet enn det vi har diskutert til nå: Alle andre strømmer er "grupper av personer" definert ved at de har visse kjennemerkeverdier felles. "Timer arbeidet" kan kanskje være en parallell til "priser" i nasjonalregnskapet og kan være et eksempel på et kjennemerke ved enheten som tillater oss å måle størrelsen av klasser. Mens verdien av eksporten er summen av verdien over objekter, er antall utførte timeverk summen over personer av arbeidsinnsats.

IV. Synspunkter på opplegg av et arbeidskraftregnskap

Begrepsavklaringen hos Turvey er svært nyttig. Som ved utviklingen av nasjonalregnskapet er det ved utarbeidingen av et opplegg for arbeidskraftregnskapet helt nødvendig å bringe klarhet i hvilke enheter og kjennemerker en ønsker å arbeide med. Arbeidet med begrepsavklaringen bør derfor fortsette. Turvey har vist at tallet på interessante kjennemerker er uhyre stort slik at systemet lett kan bli omfattende og u håndterlig og svært kostbart å bygge ut. Turveys forslag er et forsøk på å lage et "perfekt" opplegg og dersom en lykkes vil en kunne oppnå en full koordinering mellom individ-data i mikro og mer makropregede data innhentet fra bedriftene (jfr. debatten om mulige utvidelser av nasjonalregnskapet nevnt foran). Dette vil bare være mulig i land der personnummer er innført (i første rekke de nordiske land).

I praksis bør vi imidlertid begynne i det små og ta utgangspunkt i hvilke formål arbeidskraftregnskapet skal tjene. Følgende formål kan være relevante:

- Resultatanalyser (analyser av utviklingen

i f.eks. produktivitet, sysselsetting og arbeidsløshet).

- Strukturanalyser (sysselsetting og arbeidsløshet).
- Arbeidsmarkedets funksjonsmåte
- Informasjonsgrunnlag for økonomisk politikk (sosialpolitikk, utbygging av undervisningssystemet m.v.)

Et arbeidskraftregnskap vil ha verdi i seg selv (isolert sett) for analyser av utviklingen på arbeidsmarkedet, men det vil også ha verdi ved at det muliggjør analyser av sysselsettingsdata i sammenkobling med andre data (f.eks. lønn og produksjon i nasjonalregnskapet).

Spørsmålet er nå hvor vi skal starte. Turveys opplegg synes å være altfor omfattende og lar seg neppe gjennomføre i praksis. Det ser imidlertid ut til å være to veier å gå i forbindelse med utarbeidingen av et arbeidskraftregnskap: - På den ene siden kan en lage et arbeidsmarkedsregnskap for mikro-studier av arbeidsmarkedet uavhengig av det som foregår andre steder i økonomien. Dette regnskapet kan tenkes bygd opp som et personregnskap (utnyttning av personregistre) hvor en knytter lønn og arbeidsvilkår til andre personopplysninger. - På den andre siden kan en utvikle et sysselsettingsregnskap som et "satelittregnskap" til nasjonalregnskapet. Hovedvekten i et slikt sysselsettingsregnskap vil ligge på å belyse utviklingen i sysselsetting og arbeidsløshet i makro, men med inndelinger etter næring, region, kjønn m.v. I denne forbindelse bør det legges stor vekt på å knytte forbindelsen mellom sysselsettingsdata og andre data i nasjonalregnskapet for blant annet å analysere sammenhengene mellom sysselsettingsutviklingen og utviklingen i produk-

sjon, inntekter og inntektsdannelse. Sysselsettingsregnskapet bør gradvis bygges ut i retning av et arbeidskraftregnskap. Akkurat som arbeidskraftregnskapet vil være en

satellitt til nasjonalregnskapet kan også arbeidskraftregnskapet oppfattes som å bestå av en kjerne (sysselsettingsdata) og satellittopplysninger.

Referanser

- Aukrust, O. (1955): "Nasjonalregnskap. Teoretiske prinsipper". Samfunnsøkonomiske studier nr. 4, Statistisk Sentralbyrå, Oslo 1955.
- Berkman, J. og C.G. Verhage (1980): "Obstakels op de weg naar een stelsel van arbeidsstatistieken". Select 1, p. 135-143, Centraal Bureau voor de Statistiek, Staatsuitgeverij, Den Haag. En engelsk oversettelse av denne artikkelen under tittelen "Obstacles on the Way towards a System of Labour Statistics" ble presentert som et paper på The Second Joint ECE/ILO Meeting on Manpower Statistics, Geneve, 16-19 May 1983.
- Denton, F.T. (1986): "Accounting for Time: Labour accounts in a Broader Setting". Utarbeidet på vegne av Statistics Canada. Utkast til paper som skal presenteres på Conference of European Statisticians, Informal Meeting on Manpower Statistics, Geneve 27-29 January 1986.
- Harildstad, A., E. Hernæs og N.M. Stølen (1985): "Arbeidskraftregnskapet. Et bedre statistikkgrunnlag for analyse av utviklingen på arbeidsmarkedet i Norge". Paper presentert på Nordisk seminar om arbeidsmarkedsstatistikk, Hanstholm, Danmark, 7.-10. oktober 1985.
- Leunis, W.P. og C.G. Verhage (1982): "Volume and Duration of Work". Rapport fra Seminar on the measurement of employment and unemployment trykt i Eurostat, pp. 83-93, Statistical Office of the European Communities, Luxembourg, 1982.
- Leunis, W.P. og C.G. Verhage (1984): "A Labour Accounting System, A Proposal". Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg, July 1984.
- Meuwissen, P.J.J. og C.G. Verhage (1978): "Naar een coherent stelsel van arbeidsstatistieken; een eerste aanzet", Denken en meten p. 127-133, Centraal Bureau voor de Statistiek, Staatsuitgerevij, Den Haag.
- Ohlsson, I. (1953): On National Accounting. Stockholm 1953.
- Turvey, R. (1986): "A Labour Accounting System", Rapport fra ILO. Utkast til paper som skal presenteres på Conference of European Statisticians, Informal Meeting on Manpower Statistics, Geneve 27-29 January 1986.

DET NORSKE ARBEIDSKRAFTREGNSKAPET

Av

Anders Harildstad

1. Innledning

Statistisk Sentralbyrå har i flere år arbeidet med å samle informasjon om sysselsettingsutviklingen i Norge i et arbeidskraftregnskap. I løpet av 1986 vil det for første gang bli publisert sysselsettingstall fra dette arbeidskraftregnskapet. Disse tallene vil omfatte tidsserier på årsbasis fra 1962 til 1985.

2. Formålet med arbeidskraftregnskapet

Et viktig siktemål med arbeidskraftregnskapet er å gi et bedre grunnlag for beskrivelse og analyse av utviklingen på arbeidsmarkedet. Byrået utarbeider og publiserer allerede flere statistikker som hver for seg berører ulike sider ved sysselsettingen. De enkelte statistikker er ofte av ulik kvalitet. Noen kilder dekker bare deler av arbeidsmarkedet, f.eks. noen avgrensede næringer, mens andre omfatter hele arbeidsmarkedet, f.eks. arbeidskraftundersøkelsene (AKU). Andre igjen er basert på totaltelling, i motsetning til de som er basert på utvalgsundersøkelser. Oppgave-givende enhet kan variere fra bedrift til person. I mange tilfelle har primærstatistikken forskjellige definisjoner av kjennetegn knyttet til sysselsettingen. Disse faktorene fører til at de ulike statistikkene ikke gir et entydig bilde av utviklingen på arbeidsmarkedet.

Med arbeidskraftregnskapet vil Byrået forsøke å samordne sysselsettingsinformasjonen fra de enkelte primærkilder. Denne samordningen vil skje innenfor en felles begrepsramme og innenfor et logisk ordnet system knyttet til nasjonalregnskapet.

På sett og vis kan arbeidskraftregnskapet betraktes som en revisjon og utvidelse av den nåværende sysselsettingsdelen i nasjonalregnskapet. Som kjent har Byrået i mange år publisert nasjonalregnskapstall for utførte årsverk fordelt etter næring. Årsverkstabellene inneholder også en fordeling av sysselsettingen på lønnstakere og selvstendige (inkl. familiemedlemmer), men for øvrig inneholder nasjonalregnskapstallene ingen spesifikasjoner på andre kjennetegn. Arbeidskraftregnskapet kan oppfattes som en revisjon av disse årsverkstallene for så vidt som ny primærstatistikk blir brukt og innarbeidet i regnskapet. Isolert sett vil dette føre til korreksjon av årsverkstall for en rekke sektorer i nasjonalregnskapet.

Men opplegget for et arbeidskraftregnskap innebærer også en utvidelse av sysselsettingsdelen i nasjonalregnskapet. Denne utvidelsen går i flere retninger: For det første tallfesting av timeverkforbruket i norsk produksjonsvirksomhet. Dernest vil arbeidskraftregnskapet spesifisere sysselsettingens fordeling på personkjennetegn som

kjønn, alder, utdanning, yrke og bosted. I første omgang vil disse dimensjonene av regnskapet bare omfatte årsdata. På noe sikt vil regnskapet bli utbygd til å omfatte kvartalsfordeling av sysselsettingen. Denne kvartalsfordelingen vil bli relatert til beregningsopplegget i det kvartalsvise nasjonalregnskapet.

3. Sysselsettingsbegrepet i arbeidskraftregnskapet

Sysselsettingsbegrepet i arbeidskraftregnskapet er gjennomsnittlig antall sysselsatte over året, inklusive deltidssysselsatte og personer midlertidig fraværende fra sitt arbeid. Denne definisjonen av sysselsatte personer avviker fra andre mål på sysselsettingen, f.eks. antall personer sysselsatt på et gitt tidspunkt eller antall personer som har vært sysselsatt i løpet av året.

Begrepet gjennomsnittlig antall sysselsatte kan best forklares ved et tenkt eksempel. Anta at en har observasjoner for antall sysselsatte personer hver arbeidsdag i løpet av året. Arbeidskraftregnskapets sysselsettingsbegrep vil da framkomme som summen av sysselsettingen over arbeidsdagene dividert med antall arbeidsdager i året.

Sysselsettingsbegrepet refererer seg til sysselsatte personer på norsk territorium og i norsk produksjonsvirksomhet. Dette innebærer f.eks. at utenlandske statsborgere sysselsatt i Norge eller ombord på norske skip er inkludert i sysselsettingstallene, mens norske statsborgere ombord på utenlandske skip faller utenfor.

Timeverksbegrepet i arbeidskraftregnskapet er antall utførte timeverk (eksklusive fravær, inklusive overtid). Dette begrepet er forskjellig fra antall betalte timeverk

(inklusive fravær) eller kontraktmessige timeverk (inklusive fravær, eksklusive overtid). Arsaken til at hovedvekten i første omgang er lagt på å beregne tall for utførte timeverk er at dette begrepet samsvarer best med produksjonsstørrelsene i nasjonalregnskapet. I arbeidskraftregnskapet legges det stor vekt på å få til en slik korrespondanse. På sikt kan det også bli aktuelt å beregne tall for betalte timeverk, men det spinkle datagrunnlaget for å kunne skille mellom betalte og utførte timeverk gjør at en vil vente med dette.

Publiserte tabeller vil altså omfatte variablene gjennomsnittlig antall sysselsatte personer for året og utførte timeverk av disse personene i løpet av året. En del brukere vil trolig ønske at sysselsettingen også blir målt ved antall årsverk i tråd med det nåværende årsverksbegrepet i nasjonalregnskapet, siden de tradisjonelle årsverkstallene i nasjonalregnskapet faller bort når arbeidskraftregnskapet settes i løpende drift. Det kan her likevel nevnes at beregningsopplegget i arbeidskraftregnskapet inneholder begrepet antall sysselsatte heltidsekvivalente personer, men disse tallene vil neppe bli publisert. Betegnelsen "heltidsekvivalente" er benyttet for å unngå sammenblanding med begrepet "årsverk" ifølge nasjonalregnskapet, slik årsverkene i nasjonalregnskapet er blitt målt. Antall sysselsatte heltidsekvivalente er definert som sysselsatte heltidsansatte pluss sysselsatte deltidsansatte omregnet til heltid. Slike tall blir imidlertid bare beregnet for lønnstakere, dvs. ikke for sysselsatte selvstendige og familiedømmede. Grunnen til dette er at begrepet normalarbeidstid inngår i definisjonen av heltidsekvivalente, og at dette begrepet er mer problematisk for sysselsatte selvstendige og familiemedlemmer.

4. Tilknytning til nasjonalregnskapet

Et sentralt mål med arbeidskraftregnskapet er å komme fram til sysselsettings- og timeverkstall som er konsistente med produksjon og lønnssummer ifølge nasjonalregnskapet. Arbeidskraftregnskapet vil derfor bli etablert som et satellittregnskap med berøringspunkter til flere sentrale økonomiske størrelser i nasjonalregnskapet.

Det er flere grunner til at en tilstreber konsistens mellom arbeidskraftregnskapet og nasjonalregnskapet:

- Korrespondansen mellom arbeidskraftregnskapet og nasjonalregnskapet vil gjøre det mulig for brukere å vurdere og beskrive sysselsettingsutviklingen i forhold til utviklingen i andre makroøkonomiske størrelser.
- En slik konsistens er avgjørende for at sysselsettingstallene kan benyttes i de makroøkonomiske modellene som utarbeides i Byrået og andre steder. De makroøkonomiske modellene bygger i meget stor grad på definisjonssammenhengene og sektorinndelingen i nasjonalregnskapet.
- Samsvaret mellom sektorinndelingen i nasjonalregnskapet og arbeidskraftregnskapet gjør det mulig å erstatte de nåværende årsverkstall i nasjonalregnskapet med sysselsettingstallene ifølge arbeidskraftregnskapet. For en rekke sektorer, spesielt innenfor privat tjenesteyting, benyttes sysselsettings-tall for beregning av lønnskostnadstall i nasjonalregnskapet. Forbedrede sysselsettingstall vil dermed føre til bedre lønnskostnadstall i nasjonalregnskapet for slike sektorer. Overensstemmelsen i næringsinndeling gir også mange kontrollmuligheter på kvaliteten av primær-

statistikken for sysselsettingsdata.

I den praktiske utformingen av arbeidskraftregnskapet kan kravet om konsistens angripes på flere måter.

- 1) Sysselsettings- og timeverkstall baseres på samme type primærstatistikk og sektorinndeling som nasjonalregnskapet.
- 2) Beregnede sysselsettings- og timeverkstall kontrolleres mot lønnstall i nasjonalregnskapet (kontraktsmessig lønn). Arbeidskraftregnskapets sysselsettings-tall justeres ved betydelige uoverensstemmelser.
- 3) Lønnstall i nasjonalregnskapet benyttes for tallfesting av sysselsettings- og timeverksutvikling.

Alle angrepsvinklene er til en viss grad blitt brukt, men hovedvekten er lagt på metode 1, dernest metode 2 og 3. Dette har flere årsaker. For det første er framgangsmåten angitt ved metode 1 i mange tilfelle tilstrekkelig for å sikre den nødvendige konsistens med andre nasjonalregnskapstall. For det andre bør en, hvis mulig, unngå beregningsmetoder for sysselsetting basert på lønnstall (kontraktsmessig lønn). Begrunnelsen for dette er "prinsippet om uavhengige dataserier", av hensyn til tallenes anvendelse i modellarbeid (f.eks. lønnsdannelsesrelasjoner, produktfunksjoner). Dessuten er metode 3 i mange tilfeller uaktuell fordi primærstatistikken sjelden inneholder lønnstall samtidig som sysselsettingstall mangler. Det er i tilfeller med denne kombinasjonen av gode lønnstall og dårlige sysselsettingstall at metode 3 blir brukt.

Sammenfallende valg av primærstatistikk og sektorinndeling som nasjonalregnskapet med-

fører en nokså disaggregert sektorinndeling og kildevalg i arbeidskraftregnskapet. På det mest detaljerte nivå inneholder nasjonalregnskapet om lag 176 ordinære produksjonssektorer, hvorav 97 i industrien. Med unntak av industrisektorene vil beregningsnivået bli like disaggregert i arbeidskraftregnskapet. Det detaljerte beregningsnivået letter mulighetene for utnyttelse av primærstatistikken og gir kontrollmuligheter overfor primærmaterialet. Beregningen av demografiske fordelinger vil derimot finne sted på et noe høyere aggregeringsnivå.

Et sentralt kjennetegn i avstemningen overfor nasjonalregnskapet er sysselsettingsfordeling på yrkesstatus, dvs. sysselsatte lønnstakere og sysselsatte selvstendige inklusive familiemedlemmer uten fast avtalt lønn. Grunnen til at dette skillet er viktig er at sysselsatte selvstendige ikke er mottakere av lønn.

5. Valg av kilder og beregningsmetoder

5.1. Sysselsatte personer

I prinsippet blir all tilgjengelig primærstatistikk som dekker sider ved arbeidsmarkedet vurdert under utarbeidelsen av arbeidskraftregnskapet. Foreliggende primærstatistikk blir forsøkt tilpasset de sysselsettingsdefinisjoner som er nevnt under avsnitt 3, og tilordnet den detaljerte sektorinndelingen i arbeidskraftregnskapet.

Mesteparten av det praktiske arbeidet med regnskapet går med til konkret vurdering av primærstatistikken. Et gjennomgående problem her er uoverensstemmelser mellom statistikker som i prinsippet dekker de samme næringsområder. Figur 1 kan stå som

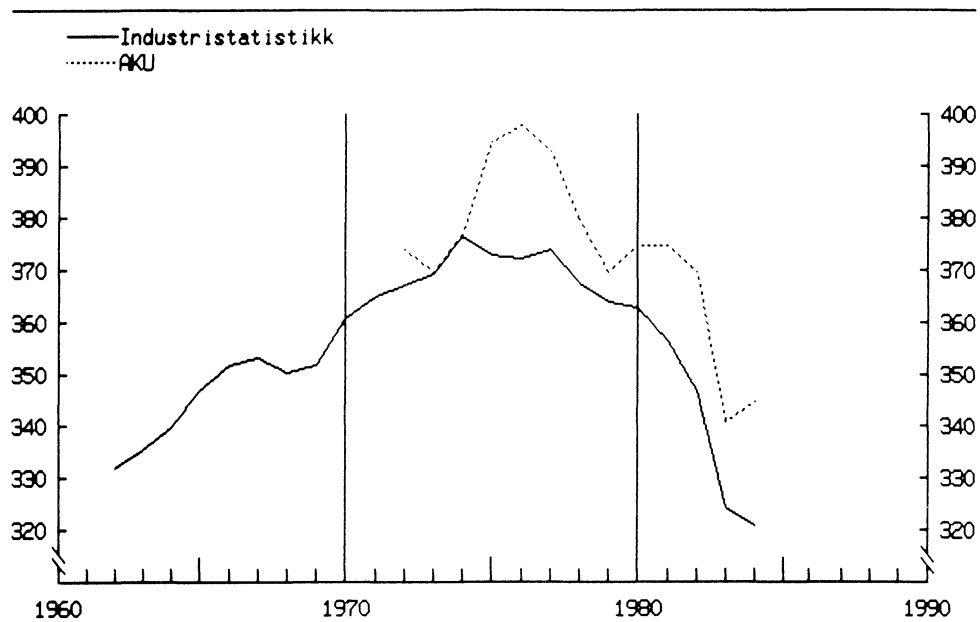
eksempel på dette problemet. Figuren viser utviklingen i antall sysselsatte lønnstakere ifølge to ulike datakilder. Den heltrukne linjen angir antall sysselsatte lønnstakere ifølge industristatistikken, og den stiplede linjen angir årsgjennomsnitt for sysselsatte lønnstakere i industrien ifølge arbeidskraftundersøkelsene (AKU). Som en ser viser de to kildene stor uoverensstemmelse i forløpet på industrissysselsettingen i slutten av 1970-årene. I arbeidskraftregnskapet må en ta stilling til slike avvik mellom primærkildene.

Grovt sett kan vi skille mellom noen hovedtyper av primærstatistiske kilder for sysselsatte personer:

- a) Arbeidskraftundersøkelsene (AKU)
- b) Folketellinger
- c) Registre knyttet til administrative ordninger
- d) Sektorstatistikk i snever forstand, dvs. statistikk med bedrifter og foretak som oppgavegivende enhet

Vurdert som kildegrunnlag for arbeidskraftregnskapet knytter det seg både fordeler og ulemper ved hver av disse kildetyper: Fordelen med AKU og folketellingene er at disse statistikkene omfatter hele arbeidsstyrken slik at alle næringer blir dekket med et enhetlig begrepsapparat. Usikkerheten ved AKU p.g.a. at undersøkelsen baseres på et utvalg av personer er imidlertid en avgjort ulempe ved denne statistikk-kilden. Denne usikkerheten er spesielt stor på de detaljerte næringsnivåer som arbeidskraftregnskapet skal gi tall for. Folketellingene utfyller AKU som totaloversikt over økonomien, men gir bare observasjoner hvert tiår og etter til dels avvikende sysselsettingsdefinisjoner fra arbeidskraftregnskapet.

Figur 1. Sysselsatte lønnstakere i industri (1000 sysselsatte) ifølge to ulike kilder.

De siste kildene for antall sysselsatte består av statistikker som med en felles betegnelse kan navngis som sektorstatistikk. Dette omfatter sektorstatistikk i snever forstand, f.eks. industristatistikk, bygge- og anleggsstatistikk, rutebilstatistikk, varehandelsstatistikk, statistikk tjenesteyting og bedriftstillinger. Lønnsstatistikken hører også med til denne gruppen. Felles for denne typen av statistikk er at den er basert på bedrift eller foretak som oppgavegivende enhet. Benyttelse av slik statistikk i sysselsettingsberegningene vil langt på vei sikre konsistens med andre størrelser i nasjonalregnskapet, fordi nasjonalregnskapstall for produksjon, lønnskostnader og vareinnsats også bygger på dette primærmaterialet.

Sysselsettingstall basert på registeropplysninger kan vi også betrakte som en del av sektorstatistikk i vid forstand. De viktigste registertall som blir brukt i sysselsettingsblokken i arbeidskraftregnskapet er oppgaver fra Statens Sentrale Tjenestemannsregister, Sentralt Tjenestemannsregister for Skoleverket og Arbeids-

taker/Arbeidsgiverregisteret. For sjøfart vil arbeidskraftregnskapet bygge på registeropplysninger fra Direktoratet for sjømenn.

En avgjort svakhet med sektorstatistikken er at den ikke dekker alle næringer med sysselsettingstall. Videre gir sektorstatistikken utfyllende tall for sysselsatte lønnstakere, mens den er langt mindre utførlig for sysselsatte selvstendige.

En annen betydelig svakhet ved sektorstatistikken er at denne i beskjeden grad fanger opp arbeidsforhold av kort varighet, men omfanget av denne faktoren er ukjent. Dette momentet er trolig en medvirkende forklaring på at sysselsettingen estimert som sum sysselsatte ifølge sektorstatistikken gir et lavere tall enn totalsysselsetting ifølge arbeidskraftundersøkelsene (AKU).

Sett i lys av den sterke sysselsettingsveksten i offentlig forvaltning de siste ti år gir det grunn til bekymring at den kommunale og fylkeskommunale del av offent-

lig sektor er dårlig dekket med sektorstatistikk for sysselsatte personer. Riktignok finnes et register for kommunal virksomhet (PAI), men det er tvilsomt om dette ennå kan være et hovedgrunnlag for tallfesting av sysselsettingsutviklingen i kommuneforvaltningen. Med referanse til denne situasjonen for kommunene er det grunn til å understreke at kvaliteten på sysselsettingstallene i arbeidskraftregnskapet ikke kan bli bedre enn den primærstatistikk som en har å bygge på.

Dette betyr likevel ikke at en fullstendig mangler statistikk for arbeidskraftforbruket i kommunesektoren. Kildegrunnlaget for tallfesting av sysselsettingsutviklingen i kommunene er lønnskostnadstall fra kommuneregnskapene. I arbeidskraftregnskapet vil sysselsettingen i kommunene bli framskrevet ved å jammeføre endring i lønnskostnader med endring i lønnskostnad pr. heltidsekvivalent sysselsatt. Dernest blir anslaget på antall heltidsekvivalente omregnet til antall sysselsatte ved å korrigere for endringer i omfanget av deltidsarbeid.

På denne bakgrunn kan opplegget for beregningene av sysselsatte personer i arbeidskraftregnskapet oppsummeres på følgende måte:

- 1) Først beregnes antall sysselsatte lønns-
takere etter produksjonssektor. Her
benyttes eksisterende sektorstatistikk,
supplert med folketellinger og brudd-
stykker av AKU der sektorstatistikk
mangler.
- 2) Dernest tallfestes sysselsatte selv-
stendige (inklusive familiemedlemmer
uten fast avtalt lønn) fordelt på nær-
ing. Hovedkilden her er AKU's totaltall
for sysselsatte selvstendige fordelt på
selvstendige i primærnæringene og selv-

stendige utenom primærnæringene. For
jordbruket blir sysselsettingstallene
fastlagt ved en kombinasjon av AKU og
oppgaver fra Budsjettnemda for jord-
bruket, som igjen bygger på Byråets
jordbruksstatistikk.

- 3) Sommert over produksjonssektorene gir
disse beregningene et totaltall for
sysselsettingen som i praksis er lavere
enn totalsysselsetting ifølge arbeids-
kraftundersøkelsene, etter at en har
korrigert for kjente definisjonsmessige
avvik. Problemet er så hva en skal
gjøre med denne differansen mellom
totalsysselsettingen ifølge AKU og
summen av sysselsatte beregnet fra
sektorstatistikken. Sluttfasen av
arbeidet med sysselsettingstallene vil
omfatte en løsning på dette problemet.

Som nevnt kan trolig noe av differansen
tilskrives at arbeidsforhold av kort varig-
het ikke fanges opp av sektorstatistikken og
at AKU derfor gir mer korrekte tall for
nivået på totalsysselsettingen. På den
annen side kan det være skjevheter ved
utvalget i AKU som fører til at total-
sysselsettingen blir overestimert ved den
nåværende estimeringsmetode og utvalgsplan.

Avstemmingen overfor AKU vil føre til at AKU
legges til grunn for fastsettelse av den
årlige endring i totalsysselsettingen, mens
sektorstatistikken benyttes ved tallfestelse
av næringsfordelingen. Dermed vil en i stor
utstrekning utnytte fordeler og unngå
ulempen ved de respektive statistikker.

5.2. Utførte timeverk

Timeverksberegningene i arbeidskraftregn-
skapet vil være helt integrert med syssel-
settingsberegningene forøvrig. Betrakt-

ningene i avsnitt 5.1 om bruk av sektorstatistikk og AKU er også gyldig for timeverksdelen. Hovedforskjellen fra sysselsettingsdelen i regnskapet er at arbeidstidsdata i større utstrekning blir basert på disaggregerte tall ifølge AKU.

Grovt sett følger timeverksberegningene et todelt opplegg: For næringer som er dekket med timeverksopplysninger i primærstatistikken benyttes disse tallene. For de resterende sektorer som mangler slik statistikk benyttes et indirekte beregningsopplegg. For disse sektorene beregnes utførte timeverk som produktet av antall sysselsatte og arbeidstid pr. år. Arbeidstiden pr. år kan videre dekomponeres i ukentlig arbeidstid og antall arbeidsuger pr. år. Den ukentlige arbeidstid kan igjen dekomponeres i arbeidstid for deltidssysselsatte, andel deltidssysselsatte og dessuten normalarbeidstid, fravær og overtid for heltidssysselsatte. Timeverkene beregnes ved å tallfeste disse komponentene.

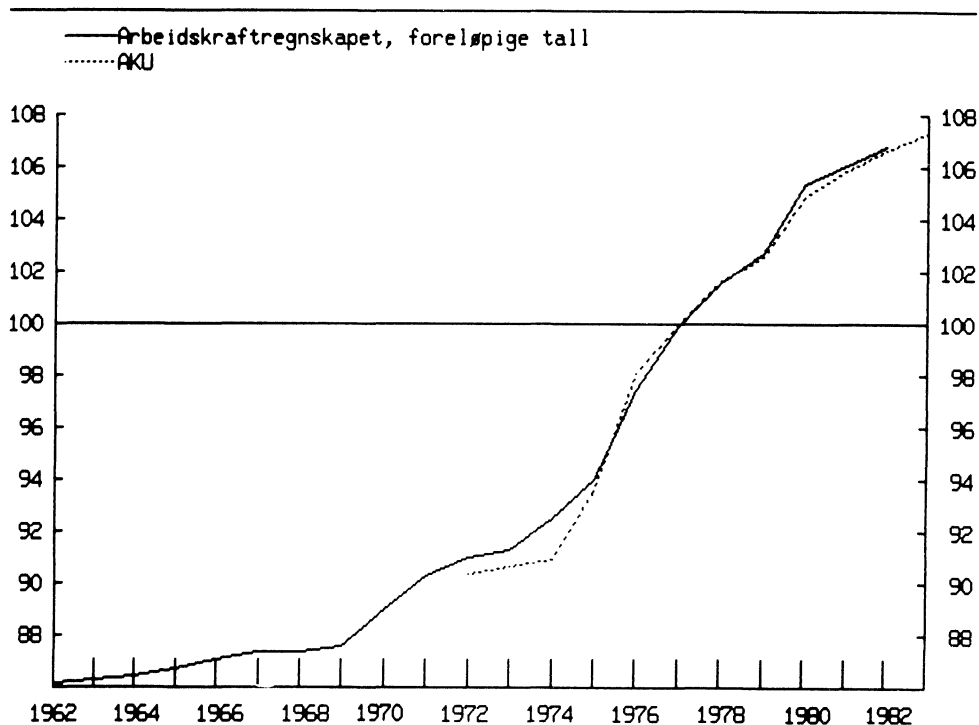
AKU vil være hovedkilden for arbeidstidsberegningene i de næringene som er basert på dette indirekte beregningsopplegget.

5.3. Demografiske variable

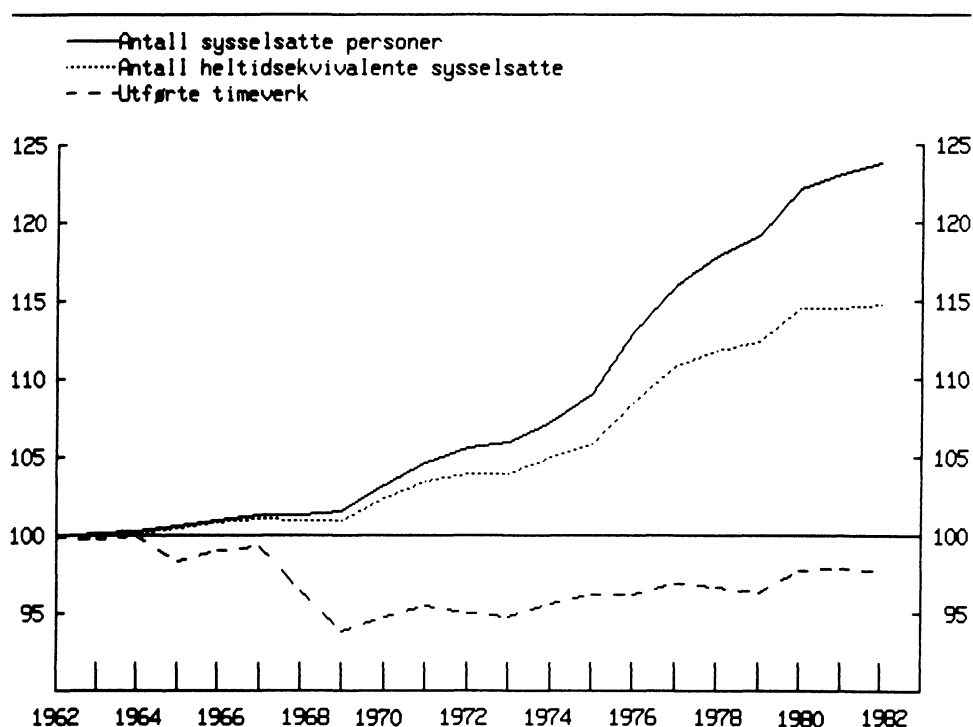
De demografiske variablene i regnskapet vil omfatte kjønn, alder, utdanning, yrke og bosted.

Hovedkilden for tallfesting av disse variablene vil være AKU (fra 1972) og folketellingene. Av hensyn til usikkerheten ved AKU-tallene har en valgt å beregne tallene for personkennetegnene på et mer aggregert nivå enn sysselsettingstallene forøvrig. Næringsfordelingen i AKU volder noen praktiske problemer vis a vis sektorinndelingen i arbeidskraftregnskapet, men en har delvis funnet løsninger på disse problemene.

Figur 2. Utviklingen i totalt antall sysselsatte ifølge AKU og sektorstatistikk. Indekser. 1977=100.

Figur 3. Utviklingen i arbeidskraftforbruket i totaløkonomien uttrykt ved ulike mål på sysselsettingen. Indekser. 1962=100.

6. Noen foreløpige resultater

Avstemningen av næringsbaserte sysselsettingstall mot totalsysselsettingstall ifølge AKU gjenstår før resultatene av arbeidskraftregnskapet kan publiseres i form av tabeller for perioden 1962-85. Figurene viser noen foreløpige resultater forut for denne avstemningen mot AKU, dvs. disse figurbetraktningene viser noe av den sektorstatistikk-baserte sysselsettingsinformasjonen som blir brukt i arbeidskraftregnskapet. Alle figurresultatene er uttrykt i form av indekser.

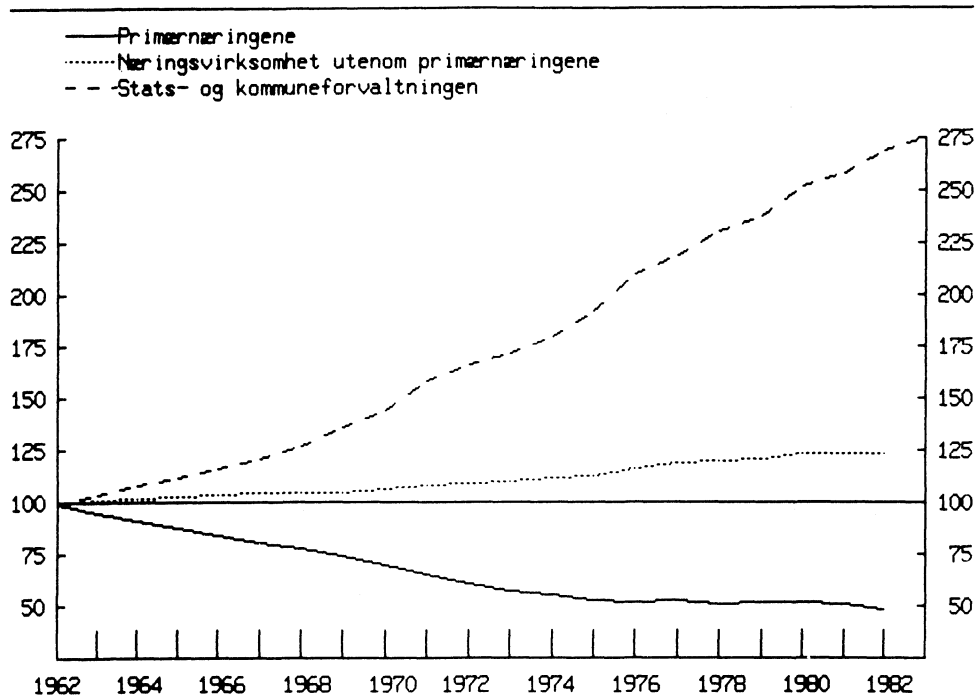
Av figur 2 går det fram at avstemningen mot AKU i grove trekk ikke vil endre det totalbilde av sysselsettingsutviklingen som sektorstatistikken gir uttrykk for. Bortsett fra AKU's oppstartingsperiode (1972-75) viser sektorstatistikken og AKU et nokså sammenfallende forløp på utviklingen i antall sysselsatte personer.

Figur 3 viser noen hovedresultater for hele økonomien. Målt ved antall sysselsatte personer vokste sysselsettingen med underkant av 25 prosent i løpet av perioden 1962-82. Veksten var ubetydelig i 1960-årene, veksten var sterk i perioden 1975-80, mens veksttakten var avdempet etter dette.

Uttrykt ved antall heltidsekvivalente sysselsatte er vekstforløpet noe annerledes: Inntil midten av 1970-årene var det omtrent samme vekst som for sysselsatte personer, men p.g.a. den sterke og vedvarende overgang til deltidsarbeid er veksttakten uttrykt ved antall heltidsekvivalente etter midten av 1970-årene adskillig lavere enn utviklingen i antall sysselsatte personer.

Kurven for utførte timeverk viser at det totale arbeidskraftforbruket uttrykt ved utførte timeverk har vært om lag konstant eller svakt stigende etter 1970. Det er flere årsaker til at timeverksveksten er svakere enn veksten i antall sysselsatte

Figur 4. Utviklingen i antall sysselsatte for noen aggregerte næringsgrupper. Indekser. 1962=100.

heltidsekivalente. For det første har normalarbeidstiden pr. uke blitt redusert. Dernest har det blitt færre antall arbeids- uker i året p.g.a. lengre ferie. I tillegg til dette kommer en vridning over tid av sysselsettingens fordeling på næring. Denne vridningen har medført relativt færre sysselsatte i næringer med lang normal- arbeidstid.

Til slutt en figur 4 som antyder at total- oversikten i figur 3 dekker over store forskyvninger mellom næringene.

Over perioden 1962-82 har det vært en jevn

nedgang i antall sysselsatte personer innen- for primærnæringene. Næringsvirksomhet utenom primærnæringene har hatt jevn og svak vekst i antall sysselsatte personer, mens stats- og kommuneforvaltningen peker seg ut som vekstnæringene framfor noen andre. I stats- og kommuneforvaltningen vokste antall sysselsatte personer i gjennomsnitt med 4,9 prosent i året i løpet av perioden 1962-83.

Mer inngående tabellverk fra arbeidskraft- regnskapet og betraktninger omkring resultatene vil først foreligge offentlig tilgjengelig i løpet av 1986.

KVARTALSVIS NASJONALREGNSKAP - FORELØPIGE ERFARINGER

Av

Hilde Olsen

Innledning

Statistisk Sentralbyrå har nå publisert data fra det løpende kvartalsvise nasjonalregnskapet i om lag ett år. Kvartalsvise nasjonalregnskapstall finnes i flere viktige land, bl.a. i USA, og benyttes av OECD i internasjonale oversikter. Også i Norge har det tidligere foregått løpende produksjon av kvartalsvise nasjonalregnskapstall, men dette stoppet opp rundt 1970. Det nye kvartalsvise nasjonalregnskapet er derfor i realiteten innføring av en ny type løpende informasjon om sentrale økonomiske variable for Norge. Dermed har en fått tilgang til mer omfattende kunnskaper om korttidsutviklingen i norsk økonomi sammenliknet med den statistikk som tidligere har vært tilgjengelig i den løpende konjunkturovervåkingen. Det er nå mulig å gi konsistente anslag for forløpet til viktige realøkonomiske variable gjennom året. Dette har betydning både ved at inntrykket av den makroøkonomiske situasjonen kan oppdateres raskere enn da en bare hadde tilgang til årlige regnskap og at det er mulig å skaffe seg et eksplisitt inntrykk av konjunkturbevegelsene i nasjonalregnskapets hovedstørrelser, noe som ikke lar seg gjøre bare på grunnlag av årstall.

Statistisk Sentralbyrå er ikke bare produsent, men foreløpig også den mest intensive

bruker av data fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet. Gjennom bruk av tallene bl.a. i Økonomisk utsyn og Konjunkturtrendene har vi fått endel erfaringer som også kan være av interesse for andre brukere. Når et slikt nytt informasjonssystem blir etablert, kan det oppstå oppstartingsproblemer som ikke fullt ut ble forutsett under planleggingen og som må rettes opp etter hvert som man får oversikt over dem. Det kan også framtre mer prinsipielle problem som har betydning for tolkningen av tallene, men som det på forhånd ikke har vært mulig å forutsi omfanget av. I denne artikkelen behandles enkelte sider ved sammenhengen mellom det årlige og det kvartalsvise nasjonalregnskapet og mellom det kvartalsvise nasjonalregnskapet og den øvrige økonomiske korttidsstatistikken som publiseres av Statistisk Sentralbyrå.

Beregningene av de kvartalsvise nasjonalregnskapene gjennomføres ved å framskrive nivå-tall fra det siste foreliggende årlige nasjonalregnskapet med vekstrater fra ulike typer korttidsstatistikk (som konsumprisstatistikk, produksjonsindekser, tall fra utenriksregnskapet, anslag osv.) som indikatorer. Denne korttidsstatistikken er svært mangfoldig både når det gjelder publiseringshyppighet, grupperingsstandard, aggregeringsnivå og beregningsgrunnlag. Bare på grunnlag av denne uensartede mengden av data

er det derfor vanskelig å skaffe seg en oversikt over utviklingen i de sentrale økonomiske variable, slik en tidligere har vært henvist til. Det årlige nasjonalregnskapet som har dannet mye av det begreps- og datamessige grunnlaget for makroøkonomisk analysearbeid, har på den annen side altfor lang produksjonstid til å være til særlig nytte i den løpende konjunkturovervåkingen. Formålet med å beregne et kvartalsvis nasjonalregnskap er å knytte informasjon fra den løpende korttidsstatistikken til begrepsapparatet i det årlige nasjonalregnskapet. Ved å utnytte all tilgjengelig korttidsstatistikk som indikatorer, beregnes løpende anslag på en rekke nasjonalregnskapsvariable. Utfra de definisjonsmessige sammenhenger som gjelder i nasjonalregnskapet, avledes også anslag på en rekke variable som det ikke finnes løpende observasjoner av. Kvartalsregnskapet innebærer således ikke bare en transformasjon av informasjon fra den eksisterende korttidsstatistikken til nasjonalregnskapets begrepsapparat, men også en øking i informasjonsmengden. F.eks. kan det avledes et anslag på produksjonen i en sektor hvis vi har indikatorer for å bestemme etterspørselen etter de varer som produseres i sektoren. Dette innebærer at det kan gis anslag på produksjonsutviklingen i endel tjenesteytende sektorer hvor det ikke, som i industrisektorene, innhentes løpende produksjonsoppgaver. Tilsvarende kan vi ut fra prisberegningene i det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregne volumanslag som er konsistent med utviklingen i resten av økonomien, for variable hvor vi tidligere bare hadde tilgang til verdiindikatorer. Således er det mulig å anslå volumutviklingen i investeringene i sektorer som er dekket av Byråets kvartalsvise investerings-tellinger.

På denne måten blir det kvartalsvise nasjonalregnskapet stående i en mellomstilling

mellom den løpende korttidsstatistikken og det årlige nasjonalregnskapet. De kvartalsvise nasjonalregnskapstallene er på den ene side å betrakte som en forlengelse av det årlige nasjonalregnskapet gjennom inneværende år. På den annen side vil de kvartalsvise nasjonalregnskapsberegningene i tid ligge noe etter publiseringen av mye av den løpende korttidsstatistikken som dekker samme periode. Kvartalsregnskapets oppgave er nettopp å sammenfatte denne til anslag på utviklingen i sentrale makroøkonomiske variable. Mange brukere vil derfor benytte de siste observasjonene fra korttidsstatistikken til å anslå den videre utviklingen i viktige variable i påvente av de kvartalsvise nasjonalregnskapstallene. Hvis det er forskjell mellom korttidsstatistikken slik den publiseres av Byrået og slik den nyttes i kvartalsregnskapsberegningene, kan en ukritisk bruk av tall fra korttidsstatistikken gi upålitelige signaler om utviklingen i de aktuelle nasjonalregnskapsvariable. Den manglende korrespondansen mellom nasjonalregnskapet og korttidsstatistikken har tidligere ikke vært så åpenbar fordi de i liten utstrekning har blitt koplet sammen så direkte som tilfelle nå er.

Sammenhengen mellom årlige og kvartalsvise nasjonalregnskap

De kvartalsvise regnskapene bygger gjennom året opp til et første anslag på nasjonalregnskapet for året og som blir brukt i økonomisk utsyn. Når det senere foreligger et årlig nasjonalregnskap for det samme året, vil tallene vanligvis avvike endel fra dette første anslaget som er basert på summen av kvartalsregnskapene. Dette skyldes bl.a. tilgang til mer og bedre data (særlig årsstatistikk) på mange områder, beregning på mer detaljert nivå og et bedre beregningsgrunnlag ettersom dette regnskapet er

beregnet med utgangspunkt i en mer bearbejdet versjon av foregående års regnskap enn det som er tilfelle for kvartalsregnskapet.

Fastpristallene i det årlige nasjonalregnskapet blir beregnet i ett bestemt års prissett, nå 1980-priser. At 1980 er basisår, innebærer at vekten til de enkelte underpostene, f.eks. ved beregning av samlet produksjon, er bestemt av verdiandelene i 1980. Fastpristallene i de kvartalsvise nasjonalregnskapene blir som regel beregnet med foregående år som basisår. Grunnen til at kvartalsregnskapet har en løpende oppdatering av vektgrunnlaget, er at det er nødvendig å kunne bruke så nye vekter som mulig for best mulig å beskrive utviklingen i økonomien. Det er neppe interessant å vurdere konjunkturforløpet gjennom 1986 med utgangspunkt i norsk økonomi slik den var i 1980. Særlig i perioder hvor det skjer store endringer i relative priser og dermed i verdiandeler kan valg av basisår ha stor betydning.

Selv ved kortsiktige analyser, der kvartalsvise nasjonalregnskapstall vanligvis vil bli benyttet, vil det være behov for fastpriser i samme prissett ett til to år bakover for å kunne vurdere utviklingen over tid. For tilbakegående år vil det alltid foreligge årlige regnskap. De kvartalsvise regnskapene for disse årene avstemmes derfor mot de korresponderende årlige regnskap. Dette gjøres ved at hver serie avstemmes enkeltvis og uavhengig av hverandre. Fordi fordelingen på kvartaler av korreksjonen på hver enkelt serie vil avhenge av forløpet i serien, vil det kunne oppstå residualer mellom tilgang og anvendelse på kvartalsbasis. Disse føres til en korreksjonspost. Ettersom både årsregnskapet og de opprinnelige kvartalsregnskapene er avstemte regnskap, summerer residualene seg til null over året.

Det er ikke gjort forsøk på å føre residualene tilbake til enkeltserier ettersom det ikke finnes informasjon om hvilke serier som bør korrigeres. I og med at lagerendringstallene i det løpende beregnede kvartalsvise nasjonalregnskapet blir residualbestemt, vil det riktignok falle naturlig å behandle denne residualposten som en korreksjon på det totale lagerendringstallet. Jo større avviket mellom de opprinnelig beregnede kvartalsregnskapene og årsregnskapene er, desto større kan verdien av denne residualposten bli.

Avstemmingen mot årlige regnskap fører i prinsippet til en kvalitetsforbedring av de kvartalsvise regnskapene i og med at den innebærer en korreksjon for at de løpende indikatorene gjennom året ikke har vært gode nok til å predikere det nivået som i ettertid beregnes i årlig regnskap. Dette gjelder imidlertid bare tilbakegående år.

Kvartalsregnskapet er beregnet med foregående år som basisår. Fastpristallene publiseres også i dette årets priser. Når en har valgt å bruke prissettet fra et annet år enn det som brukes i det årlige nasjonalregnskapet ved publisering, har dette en tilsvarende begrunnelse som for å velge et annet basisår for selve beregningene. I de løpende konjunkturvurderingene ønsker en å bruke et prisgrunnlag som i størst mulig utstrekning gir uttrykk for prisforholdene slik de faktisk er i beregningsåret.

Til nå er kvartalsregnskapene avstemt mot de korresponderende årlige regnskapene både i løpende og faste priser. Det innebærer at basis for fastpristallene må endres til prissettet i det årlige nasjonalregnskapet - nå 1980-priser. Når de såkalte skiftvirkningene må kjedes fra ett basisår til et annet, oppstår et spesielt problem (se eksempel nedenfor). Konsekvensen av dette er

at bestemmelsen av BNP i tidligere år kan bli usikker, og dermed også den løpende veksten i BNP. Som illustrasjon kan det nevnes at i 1982, da veksten i BNP var nærmest lik null, utgjorde tallverdien av endringen i skiftvirkningene 0,8 prosent av BNP.

Sammenhengen mellom det kvartalsvise nasjonalregnskapet og den økonomiske korttidsstatistikken

På de fleste områder viser de kvartalsvise nasjonalregnskapene noe avvik fra den løpende korttidsstatistikken selv om det er denne statistikken som er basis for de kvartalsvise nasjonalregnskapsberegningene. Dette skyldes at tallene fra korttidsstatistikken stort sett blir tatt inn i beregningene på et langt mer detaljert nivå enn det tall både fra korttidsstatistikken og det kvartalsvise nasjonalregnskapet publiseres etter. I tillegg kan de ulike korttidsstatistikken ha basisår som ligger noe tilbake i tid mens det i kvartalsregnskapet brukes foregående år som basisår. Begge disse forholdene innebærer at den detaljerte korttidsstatistikken kan bli aggregert ved å bruke forskjellige vekter i korttidsstatistikken og i kvartalsregnskapet.

Hvis vekstratene på det disaggregerte nivået er svært ulike og endringen i vektene over tid er betydelige, kan korttidsstatistikken og det kvartalsvise nasjonalregnskapet vise ganske forskjellig utvikling selv for samme aggregat. Det er verdt å merke seg at dette også kan være tilfelle ved bruk av verdioppgaver der korttidsstatistikken ikke eksplisitt regner seg ut fra et bestemt basisår, f.eks. investeringsundersøkelsen fra Statistisk Sentralbyrå som er en utvalgsundersøkelse. Det kvartalsvise nasjonalregnskapet bygger på et årlig nasjonalregnskap der

investeringstallene ikke er basert på investeringsundersøkelsen, men på tall fra den sist tilgjengelige årlige industristatistikken. Dette er en nærmest fullstendig telling. Dekningsgraden i investeringsundersøkelsen kan derimot være forskjellig for ulike arter og sektorer. Den summering av verdioppgavene som foretas for å beregne aggregerte tall i investeringsundersøkelsen, innebærer at alle sektorer og arter gis vekt uavhengig av om dekningsgraden er varierende. Den framgangsmåten som brukes i det kvartalsvise nasjonalregnskapet, innebærer derimot at det korrigeres for at dekningsgraden varierer. Den bearbeidingen av primærstatistikk som gjøres i kvartalsregnskapet, vil således ofte innebære en kvalitetsforbedring av korttidsinformasjon som også tidligere har vært tilgjengelig i og med at bruken av nyere og bedre vekter fører til at det blir korrigert for strukturelle endringer i økonomien.

Sesongjustering av tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet

Mange av brukerne benytter stort sett sesongjusterte tall i sine analyser. Kvartalsregnskapet beregnes i prinsippet ikke-sesongjustert. Deretter foretas en sesongjustering av enkeltserier ved å bruke den multiplikative varianten av X11-metoden. X11-metoden benyttes i svært mange land til beregning av offisielle sesongjusterte tall. Den ble utarbeidet ved U.S. Bureau of the Census i slutten av 1960-årene. Metoden er nærmere omtalt i Økonomiske analyser nr. 2-1985. Bare serier som viser et stabilt sesongmønster, sesongjusteres. Aggregerte sesongjusterte tall beregnes som en sum av enkeltkomponenter som delvis kan være sesongjusterte og delvis ujusterte. Lagerendringstallene sesongjusteres ikke, men total lagerendring sesongjusteres implisitt ved at

den framkommer som differansen mellom sesongjustert tilgang og anvendelse. Foreløpig er det dessuten bare volumtall kjedet til et felles prissett som blir sesongjustert.

Det er særlig to forhold ved de sesongjusterte tallene som brukere bør være oppmerksom på. Det mest iøynefallende er avvik fra tilsvarende serier i den økonomiske korttidsstatistikken. I tillegg til de forskjeller som er nevnt ovenfor, skyldes dette hovedsakelig bruk av ulik sesongjusteringsmetode (additiv/multiplikativ), ulik praksis med hensyn til beregning og revisjon av sesongfaktorer eller at sesongjusteringen foretas på ulikt aggregeringsnivå. I og med at ikke alle enkeltserier i det kvartalsvise regnskapet justeres, vil ofte bare deler av de aggregerte tallene være sesongjustert. I den korresponderende korttidsstatistikken vil det tilsvarende tallet være sesongjustert direkte på mer aggregert nivå. Selv om sesongjustering stort sett bør foretas på et detaljert nivå og aggregerte sesongjusterte tall beregnes ved summering, er det selvsagt ikke sikkert at dette alltid vil være den beste framgangsmåten. De detaljerte seriene kan hver for seg være sterkt påvirket av uregelmessigheter slik at seriene tilsynelatende har et lite stabilt sesongmønster, og sesongjusteringen kan gi dårlige resultat. Det kan imidlertid tenkes at en aggregering av serier før sesongjustering vil eliminere mange av disse uregelmessighetene i rådata slik at det kan oppstå serier med et mer stabilt sesongmønster som gjør det mulig å beregne bedre sesongjusterte tall.

De sesongjusterte tallene kan også bli påvirket av at tidligere års kvartalregnskap er avstemt mot et årlig nasjonalregnskap. Hvis denne avstemmingen fører til at sesongmønsteret i noen særlig grad vris, vil det kunne påvirke stabiliteten i sesongmønste-

ret. Dette har betydning for den sesongjusterte serien både direkte ved at det kan skje vridninger i forløpet og ved at de sesongfaktorene som brukes, er beregnet på grunnlag av utviklingen i kvartalstall som har varierende sesongutslag. Det kan hevdes at sesongfaktorene burde beregnes på grunnlag av de opprinnelig beregnede kvartalsregnskapene slik at det opprinnelige sesongmønsteret beholdes. På den annen side vil det heller ikke være tilfredsstillende å ha tilgang til en sammenhengende sesongjustert serie som er beregnet på grunnlag av de opprinnelige tallene, men som en eksplisitt vet gir et ufullstendig inntrykk av den faktiske utviklingen.

Presentasjon av sesongjusterte tall

Interessen for sesongjusterte tall er som oftest størst for tallene på slutten av serien. Det er imidlertid nettopp mot slutten av serien de sesongjusterte tallene er mest usikre, og de kan bli betydelig revidert når vi senere får tilgang til observasjoner fra tidspunkt etter beregningskvartalet og kan benytte informasjon om sesongmønsteret også i etterfølgende perioder. X11-metoden er dessuten en mekanisk metode. Hvis en serie er påvirket av irregulareteter, kan derfor også den sesongjusterte serien være sterkt preget av tilfeldige utslag. F.eks. vil ikke X11-metoden kunne "avgjøre" om lav produksjon i 1. kvartal ett bestemt år skyldes at vinteren var spesielt kald, altså en sesongeffekt, eller om utslaget skyldes andre forhold. Sesongfaktoren for 1. kvartal er stort sett bestemt på grunnlag av tidligere års utslag i 1. kvartal, slik at den faktiske sesongeffekten i dette unormale året blir for lavt anslått hvis det dreier seg om et ekstra kraftig sesongutslag. På den annen side inngår denne ekstremobservasjonen - hvis det

ikke korrigeres for det - i beregningen av sesongfaktorene for 1. kvartal i de øvrige år og vil bidra til at sesongfaktoren for disse mer normale observasjonene blir større enn den faktiske sesongeffekten for disse årene.

Begrensningene ved sesongjusteringsmetoden innebærer at særlig endringstall kan være usikre. På den annen side er det vanligvis disse man er mest interessert i ved en kortsiktig analyse. En serie av sesongjusterte endringstall kan være svært svingende og vanskelig å bruke for direkte å si noe om en trendmessig utvikling. De fleste brukere vil derfor før bruk foreta en eller annen glatting av de sesongjusterte endringstallene ut fra en antakelse om at en del av svingningene skyldes tilfeldige variasjoner som virkningen av kan elimineres ved å foreta en ekstra "filtrering" av den allerede sesongjusterte serien. I Konjunktur-tendensene har dette til nå vært gjort enten ved å regne tallene fra kvartalsvis regnskap som halvårstall og gjennom denne aggregeringen over tid få eliminert en del av uregelmessighetene, eller ved beregning av et enkelt, glidende gjennomsnitt av serien. Ulempen ved den første tilnærmingen er at den bare har en naturlig tolkning for 1. og 2. kalenderhalvår (innføring av glidende halvårsberegninger i form av "sommer- og vinterhalvår" vil være noe begrepsmessig nytt som vil bryte med tilvendt tenkemåte og mye av den økonomiske virksomhet som er knyttet til kalenderåret). Ulempen ved å bruke den andre tilnærmingen er at en observasjon på slutten av serien går tapt. Dessuten er det skjønnsmessig hvordan en slik gjennomsnittsberegning foretas. Hittil er det brukt et sentrert, tre-kvartalers gli-

dende gjennomsnitt med vekter [1/4, 2/4, 1/4]. Dette har ingen begrunnelse utover at det sammenliknet med andre liknende varianter har gitt rimelige resultat. En bedre presentasjonsform kan være å publisere den sesongjusterte serien uglattet, men sammen med et usikkerhetsmål. På den måten vil en ikke miste endepunktobservasjoner, men samtidig få et bedre inntrykk av usikkerheten i tallene enn det en slik glatting av tallene innebærer. Glattingen, derimot, tildekker i virkeligheten slik usikkerhet. Det ville også være en fordel at brukerne selv, hvis ønskelig, kunne glatte tallene ved å velge vekter som er i samsvarende med det aktuelle formålet. Foreløpig er imidlertid en slik presentasjonsform ikke mulig fordi en mangler rutiner for å beregne et slikt usikkerhetsmål.

Avslutning

Vår erfaring med det kvartalsvise nasjonalregnskapet hittil er at det har åpnet muligheten for å belyse nye problemstillinger i den kortsiktige økonomiske analyse samtidig som en har fått muligheter for å forbedre behandlingen av problemstillinger som også tidligere har vært tatt opp. I den grad den nye informasjonen tilsynelatende står i motsetning til andre data om de samme variable, er det imidlertid viktig å ha årsakene til dette klart for seg for å kunne gjøre en fornuftig bruk av denne nye informasjonen. Etersom sesongjustering er en bearbeiding av tallene som er påvirket av skjønn, har Byrået dessuten lagt stor vekt på å publisere ujusterte tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet.

Følgende eksempel illustrerer hvordan skiftvirkninger kan oppstå: En sektor produserer en vare som leveres til to ulike anvendelser, f.eks. til eksport og til innenlandsk bruk. Leveranser til den ene anvendelsen er pålagt 20 prosent avgift mens den andre er fritatt for avgift. År 1 er basis for beregningene.

I faste år 1-priser	Tilgang		Anvendelse	
	Leve- randør	Resi- dual	Innen- landsk	Eksport
År 1:				
Basisverdi	200	-	100	100
Avgift ...	20	-	20	-
Markeds- verdi	220	-	120	100
År 2:				
Basisverdi	200	-	150	50
Avgift ...	20	10	30	-
Markeds- verdi	220	10	180	50

Produksjonen er uendret fra år 1 til år 2. I år 1 er markedsverdien av produksjonen

regnet fra tilgangs- og anvendelsessiden like. I år 2 har det imidlertid skjedd en forskyving i sektorens leveranser av varen. Produksjonen leveres nå i større grad til den anvendelsen som er belagt med 20 prosent avgift. Regnet fra anvendelsessiden, øker dermed markedsverdien av produksjonen med 10 enheter. Regnet fra tilgangssiden, er derimot markedsverdien uendret som følge av beregningskonvensjonene. Dette innebærer en differanse på 10 enheter mellom tilgangs- og anvendelsessiden, og dermed oppstår det som kalles skiftvirkninger. Hvis disse skiftvirkningene hadde vært tillagt leverandørsektoren, ville de framtrådt som en produktprisvekst i sektoren, noe som ikke har vært tilfelle. De føres derfor i regnskapet som en egen korreksjonssektor på tilgangssiden. Hvis det er flere leverandørsektorer, vet vi dessuten ikke hvilken sektor som har endret fordelingen av leveransene på de to anvendelsene slik at det heller ikke ville være mulig å fordele skiftvirkningene utover på sektorene. Når skiftvirkningene må kjedes til et nytt basisår, burde det foretas både en prisomregning og en volumkorreksjon. Volumkorreksjonen kan bare anslås direkte.

TABELL- OG DIAGRAMVEDLEGG

Innhold	Side
B. KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE	
Tabell B1: Olje- og gassproduksjon	1*
Tabell B2: Produksjonsindeksen etter næring og anvendelse	1*
Tabell B3: Industriproduksjon - produksjonsindeksen	1*
Tabell B4: Ordretilgang - industri	2*
Tabell B5: Ordrereserver - industri	2*
Tabell B6: Lagerbeholdning	3*
Tabell B7: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen	3*
Tabell B8: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer	3*
Tabell B9: Industriinvesteringer i verdi - investeringsundersøkelsen	4*
Tabell B10: Boligbygging	4*
Tabell B11: Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks	4*
Tabell B12: Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år	4*
Tabell B13: Timefortjeneste	5*
Tabell B14: Konsumprisindeksen	5*
Tabell B15: Engrospriser	5*
Tabell B16: Utenrikshandelen - verditall	6*
Tabell B17: Utenrikshandelen - indekser	6*
Diagrammer	
Olje- og gassproduksjon	7*
Produksjonsindeksen	7*
Ordreindeksen - industri	8*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger	9*
Ordreindeksen - anleggsvirksomhet	9*
Arbeidsledighet og sysselsetting	10*
Antatte og utførte investeringer i industrien	10*
Lager	10*
Detaljomsetning m.v.	10*
Lønninger	11*
Konsum- og engrospriser	11*
Utenrikshandel	11*
C. INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET	
Tabell C1: Produksjon av råolje på norsk sokkel	12*
Tabell C2: Produksjon av naturgass på norsk sokkel	12*
Tabell C3: Leteaktivitet på norsk sokkel	13*
Tabell C4: Påløpte kostnader til leting etter olje og gass på norsk sokkel	13*
Tabell C5: Påløpte investeringskostnader til feltutbygging på norsk sokkel	14*
Tabell C6: Råoljepriser pr. fat	15*
D. NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET	
Tabell D1: Bruttonasjonalprodukt	16*
Tabell D2: Privat konsum	16*
Tabell D3: Offentlig konsum	16*
Tabell D4: Bruttoinvesteringer	17*
Tabell D5: Eksport av varer og tjenester	17*
Tabell D6: Import av varer og tjenester	17*

E. KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

Tabell E1: Sverige	18*
Tabell E2: Storbritannia	18*
Tabell E3: Forbundsrepublikken Tyskland	18*
Tabell E4: Frankrike	18*
Tabell E5: USA	19*
Tabell E6: Japan	19*

1*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B1: OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedproduksjon.

	1981	1982	1983	1984	1985	1985					
						Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des
Råolje	2.0	2.0	2.6	2.9	3.2	3.4	3.3	3.3	3.6	3.6	3.7
Naturgass	2.2	2.1	2.1	2.3	2.2	1.8	1.7	1.6	1.9	2.3	2.7

TABELL B2: PRODUKSJONSINDEKS ETTER NÆRING OG ANVENDELSE

Sesongjusterte indekser. 1980=100.

Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1981	1982	1983	1984	1985	1985					
						Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.
Produksjon etter næring:											
Bergv.dr., industri og kraftf. 1)	101	100	102	104	106	105	104	105	109	108	107
Bergverksdrift 1)	101	99	102	104	107	100	104	104	120	116	119
Industri	99	97	96	99	102	103	103	102	104	105	101
Kraftforsyning	110	112	128	128	124	114	107	116	128	130	128
Produksjon etter anvendelse:											
Eksporert 1)	101	104	106	113	115	117	117	117	116	117	114
Konsum	100	99	102	103	105	103	103	105	107	104	106
Investering 2)	199	116	108	108	110	112	107	106	110	113	107
Vareinnsats i bygg og anlegg	105	102	101	99	103	103	107	100	106	108	100
Vareinnsats ellers	89	95	98	100	103	100	100	103	107	107	103

1)Utenom utvinning av olje og naturgass.

2)Se merknad etter tabell 17.

TABELL B3: INDUSTRIPRODUKSJON - PRODUKSJONSINDEKSEN

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1982	1983	1984	1985					
				Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.
Industri ialt	-0.5	-0.7	2.4	4.6	5.3	2.9	2.5	1.9	1.9
Næringsmidler, drikkev. og tobakk	2.8	-1.2	-0.6	4.3	3.8	0.4	-0.6	-4.3	-1.2
Tekstilvarer, bekledn.v., lær mv.	-12.2	-12.8	-1.6	7.0	8.0	3.2	3.5	5.2	4.2
Trevarer	-4.5	-0.8	-1.2	0.7	5.3	1.7	1.7	-0.5	-0.6
Treforedling	-3.7	4.1	10.1	8.9	9.6	7.7	4.0	0.7	-1.7
Grafisk produksjon og forlagsv.	-2.4	0.5	0.4	2.2	2.6	1.6	1.7	2.1	2.4
Kjemiske prod., mineraloljep. mv.	9.1	2.6	5.8	5.6	4.6	1.4	0.8	1.0	1.9
Mineralske produkter	-2.3	-4.4	-5.5	10.3	13.3	13.1	12.4	8.9	6.3
Jern, stål og ferrolegeringer	-12.6	7.9	11.3	4.8	7.8	6.8	3.0	-2.1	-7.0
Ikke-jernholdige metaller	6.1	10.9	10.6	-3.0	-1.8	-1.3	-3.3	-2.6	-2.4
Metallvarer	-1.9	-3.2	3.1	9.5	8.9	4.8	3.3	3.9	3.1
Maskiner	0.4	0.9	4.5	7.6	8.2	7.5	7.9	7.6	6.7
Elektriske apparater og materiell	3.0	1.6	3.3	9.3	7.7	3.1	6.5	8.7	9.6
Transportmidler	0.7	-12.6	-5.4	-2.0	-0.7	-2.6	-3.1	-2.1	-1.1
Tekn. og vitensk. instr. mv.	2.0	-3.0	0.6	8.4	6.7	5.0	6.2	7.2	5.8
Industriproduksjon ellers	2.8	-7.2	-1.4	7.5	13.2	6.6	9.1	6.0	6.1

1)Tallene i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

2*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL 84: ORDRETILGANG - INDUSTRI

Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindekser, 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1982	1983	1984	1985	1983	-----1984-----				-----1985-----			
					4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordretilgang i alt	180	189	215	233	204	197	212	204	248	225	248	229	229
For eksport	178	195	237	239	234	219	239	224	267	197	274	248	236
Fra hjemmemarkedet	184	181	185	225	159	169	173	178	220	265	212	205	218
Produksjon av metaller:													
Ordretilgang i alt	133	198	224	231	235	227	214	223	231	244	239	226	215
For eksport	142	218	243	246	258	251	232	246	244	264	259	236	226
Fra hjemmemarkedet	102	133	158	181	143	144	152	164	171	181	171	209	162
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordretilgang i alt	145	147	168	200	151	161	160	163	189	192	210	194	203
For eksport	158	164	213	231	160	192	212	200	250	223	212	253	235
Fra hjemmemarkedet	140	141	150	188	147	145	144	146	165	177	214	168	192

1) Ikke sesongjustert

TABELL 85: ORDRESESERVER - INDUSTRI

Ordreserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser, 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1982	1983	1984	1985	1983	-----1984-----				-----1985-----			
					4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordreserver i alt	175	182	221	258	209	178	201	229	274	264	249	259	260
For eksport	183	189	259	247	254	216	224	269	328	265	231	249	244
Fra hjemmemarkedet	164	172	172	272	152	131	172	180	205	263	273	271	279
Produksjon av metaller:													
Ordreserver i alt	104	127	141	132	143	160	141	141	120	151	140	130	107
For eksport	115	152	167	151	174	193	165	168	141	176	161	148	120
Fra hjemmemarkedet	78	63	71	81	64	74	77	69	65	85	86	81	72
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordreserver i alt	163	169	175	222	163	171	171	173	186	199	224	230	234
For eksport	190	187	202	260	174	200	193	192	224	240	256	265	278
Fra hjemmemarkedet	151	161	164	205	159	159	162	165	169	181	210	215	215

3*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL 86: LAGERBEHOLDNING

Lagerbeholdning i industri og engroshandel. Verdiindekser. 1982=100.

	1981	1982	1983	1984	--1983--		-----1984-----			-----1985-----			
					3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Industri og engroshandel:													
Lager i alt:	97	100	90	87	90	86	85	84	92	87	88	84	87
Norskproduserte varer:													
For innenlandsk bruk	96	100	101	96	103	97	96	90	102	96	97	91	95
For eksport	92	100	74	72	75	66	66	70	78	75	75	72	79
Importerte varer:													
Lager i alt	103	100	90	87	83	88	87	90	89	83	86	85	81
Industri:													
Lager i alt	98	100	87	84	84	82	82	84	86	83	83	83	80
Lager av egne produkter	95	100	86	83	85	80	81	81	85	83	84	83	83
Lager av råstoffer	104	100	89	87	80	86	84	92	90	82	81	83	75
Lager etter vare:													
Jern og stål	108	100	86	79	89	84	83	77	80	76	92	82	82
Andre uedle metaller	92	100	57	59	53	52	47	51	65	71	68	59	60
Tre- og treforedl.prod.	97	100	93	86	91	83	94	90	85	75	85	81	77

TABELL 87: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN

Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt og tallet på sysselsatte. 1000 personer.

	1982	1983	1984	1985	1983	-----1984-----			-----1985-----				
					4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:													
Kvinner	25	33	28	28	26	25	27	35	24	26	23	38	23
Menn	27	35	33	24	25	35	36	35	27	31	21	25	18
Totalt	52	67	61	52	51	60	63	70	51	58	44	63	42
Tallet på sysselsatte:													
	1946	1957	1970	2012	1975	1975	1978	1947	1979	1991	2009	2007	2042

TABELL 88: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKONTORENES REGISTRERINGER

Tallet på registrerte arbeidsløse og ledige plasser. Arbeidsløshetsprosenten.

		1983	1984	1985	-----1985/1986-----					
					Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.
Sesongjusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	63.6	66.6	51.4	50.2	47.3	45.4	42.4	38.7	36.0
Ujusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	63.5	66.6	51.4	53.6	43.1	40.7	38.7	42.7	46.8
Herav: Permitterte	1000 pers.	10.8	8.3	5.6	2.8	2.8	3.7	3.8	5.9	5.7
Ledige plasser 1)	1000 pers.	3.3	4.3	5.8	5.5	5.6	6.3	5.5	4.5	..
Arbeidsløshetsprosent		3.8	3.9	3.0	3.1	2.5	2.4	2.3	2.5	2.7
Arb.løse/led.plasser 1)		22.0	16.1	8.9	9.7	7.7	6.5	7.0	9.5	..

1) Tallene for ledige plasser fra og med januar 1983 er ikke uten videre sammenliknbare med tall for tidligere år på grunn av endringer i beregningsmetoden.

4*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B9: INDUSTRIINVESTERINGER I VERDI - INVESTERINGSUNDERSØKELSEN

Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1983	1984	1985	1984				1985			
				1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Utførte	1556	1855	..	1629	1599	1864	2329	1883	2259	2414	..
Antatte	1739	2000	2648	1890	1921	2033	2158	2415	2397	2784	2998

TABELL B10: BOLIGBYGGING

Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene
viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1983	1984	1985	1985						
				Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.	
Boliger satt igang		2.6	2.2	2.2	2.1	2.2	2.1	2.2	2.3	2.0
Boliger under arbeid		33.9	29.8	27.6	26.2	27.8	28.2	26.1	28.6	29.8
Boliger fullført		2.7	2.6	2.1	2.3	2.5	2.2	1.7	1.7	1.5

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

TABELL B11: DETALJOMSETNINGSVOLUM

Sesongjustert indeks. 1979=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av
månedstallene for det samme året.

	1981	1982	1983	1984	1985	1985					
						Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.
Omsetning ialt		102	102	101	102	113	113	111	118	122	118

TABELL B12: DETALJOMSETNINGSVOLUM MV.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et
tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1982	1983	1984	1985					
				Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.
Omsetning ialt	-0.2	-0.9	1.1	11.6	10.7	12.5	12.1	13.2	13.0
Detaljomsøtning etter næring:									
Nærings- og nytelsesmidler	-3.9	-2.0	-0.5	0.3	-0.8	0.9	-0.3	-0.7	-0.1
Bekledning og tekstilvarer	-1.7	-1.8	1.7	5.0	2.8	6.6	10.3	14.6	10.8
Møbler og innbo	1.5	1.5	2.6	7.2	8.3	10.1	8.5	9.5	9.8
Jern, farge, glass, stent. og sport	1.5	-3.6	1.0	2.1	2.1	1.4	1.4	3.5	5.1
Ur, opt., musikk, gull og sølv	5.1	-0.2	-0.4	2.2	2.5	3.5	2.9	2.0	4.6
Motorkjøretøyer og bensin	4.6	-0.9	2.3	33.6	32.9	35.7	35.0	36.6	38.2
Reg. nye personbiler	10.6	-4.9	-1.7	49.6	53.7	56.6	56.9	59.4	62.0

1) Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode
året før for summen av omsetningsverdien for den aktuelle måneden,
måneden før og måneden etter.

5*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B13: TIMEFORTJENESTE

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1982	1983	1984	-1983	-1984-			-1985-			
				4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Industri, kvinner	41.5	45.3	49.1	46.9	47.2	48.3	50.1	51.0	51.3	52.2	53.1
Industri, menn	49.8	54.0	58.6	55.6	55.9	57.7	59.8	60.9	61.3	62.9	63.6
Bygge- og anl., menn	58.7	61.9	65.9	63.4	62.9	64.9	67.4	68.3	68.6	70.2	71.1

TABELL B14: KONSUMPRISINDEKSEN.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1983	1984	1985	-1985/1986-						
				Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.	
Ialt	8.4	6.3	5.7	5.6	5.8	5.6	5.8	5.6	6.0	
Varer og tjenester etter konsumgruppe:										
Matvarer ialt	8.1	6.9	6.5	6.3	7.2	6.5	6.3	6.4	7.2	
Drikkevarer og tobakk	10.1	5.4	4.4	4.0	4.9	5.0	4.9	5.1	6.7	
Klær og skotøy	5.3	5.7	7.2	6.2	7.1	7.0	7.6	7.9	9.4	
Bolig, lys og brensel	9.9	7.7	6.2	5.8	5.9	5.9	6.0	6.0	5.0	
Møbler og husholdningsartikler	7.9	4.7	4.8	4.6	5.1	5.0	5.1	5.1	5.6	
Helsepleie	6.6	5.0	6.4	7.1	8.1	8.1	8.2	8.2	8.4	
Reiser og transport	9.9	6.3	3.7	3.7	3.3	3.2	3.6	2.9	3.1	
Fritidsysler og utdanning	6.6	6.3	6.4	6.5	6.3	6.4	6.7	6.0	6.5	
Andre varer og tjenester	8.9	4.6	6.0	7.8	7.4	7.2	7.3	7.3	7.4	
Varer og tjenester etter leveringssektor:										
Jordbruksvarer	7.3	5.7	6.0	6.4	8.3	7.2	7.2	7.2	8.2	
Andre norskproduserte konsumvarer	8.6	7.0	5.7	5.3	5.3	5.4	5.4	5.2	4.9	
Importerte konsumvarer	6.9	5.7	5.9	5.5	5.9	5.4	5.8	5.8	6.3	
Husleie	9.2	7.4	4.9	4.2	4.3	4.3	4.3	4.5	4.5	
Andre tjenester	10.5	5.6	5.5	6.2	5.9	6.2	6.3	5.8	6.7	

TABELL B15: ENGROSPRISER.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1983	1984	1985	-1985/1986-					
				Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.
Ialt	5.8	6.3	5.0	4.5	4.1	3.6	3.4	3.4	3.2
Matvarer og levende dyr	5.6	7.3	7.6	7.3	6.2	6.3	6.6	6.3	8.6
Drikkevarer og tobakk	9.5	6.3	5.3	5.5	5.7	5.8	5.8	4.7	7.0
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	2.6	10.1	2.3	0.3	0.1	-1.2	-2.0	-1.6	-2.6
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	8.6	7.7	5.0	2.7	2.9	1.7	2.5	3.0	-1.1
Dyre- og plantefett, voks	13.1	24.0	-1.0	-6.1	-8.7	-11.9	-14.2	-14.6	-14.5
Kjemikalier	5.0	5.7	2.6	2.2	2.5	1.6	1.7	1.0	0.8
Bearbeidde varer etter materiale	4.7	5.3	4.2	4.3	3.6	3.3	2.8	2.8	3.0
Maskiner og transportmidler	5.2	3.7	4.4	4.8	4.4	3.8	3.5	3.7	3.9
Forskjellige ferdigvarer	5.6	4.9	5.1	5.7	5.8	5.6	4.9	4.5	4.9

6*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B16: UTENRIKSHANDELEN - VERDITALL

Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken.1). Milliarder kroner. Sesongjustert. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedtallene for det samme året.

	1981	1982	1983	1984	1985	1985/1986					
						Aug	Sep	Okt	Nov	Des	Jan
Eksport	4.3	4.4	5.0	5.8	6.2	6.4	5.6	6.7	5.9	5.9	6.1
Import	7.1	7.6	7.6	9.0	10.7	10.9	10.3	11.7	11.7	11.6	12.2

1)Eksport er regnet uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
Import er regnet uten skip og oljeplattformer.

TABELL B17: UTENRIKSHANDELEN - INDEKSER

Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken.1). 1980=100. Årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1983	1984	1985	1983	1984				1985				
					4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Sesongjusterte tall:													
Eksportvolum	112	117	121	114	115	114	120	121	122	122	120	119	
Importvolum	96	110	123	99	104	110	111	114	122	117	121	133	
Ujusterte tall:													
Eksportpriser	114	128	133	119	125	127	127	131	133	135	134	131	
Importpriser	116	120	127	115	117	118	121	123	125	128	129	127	

1)Eksport er regnet uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
Import er regnet uten skip og oljeplattformer.

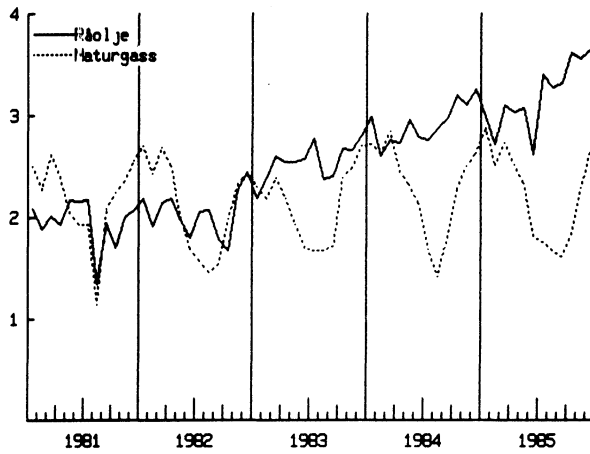
MERKNAD TIL TABELL B2.

2) For tilbakegående år er produksjonsindeksen etter anvendelse avstemt mot de endelige, årlige nasjonalregnskapene, der verdien av skip og oljeplattformer først regnes som investert når skipet er ferdigbygd eller plattformen er slept ut på feltet. I byggeperioden regnes produksjonen som levert til lager av varer under arbeid og ikke investeringer, noe som vil gi store variasjoner i indeksen mellom de berørte årene.

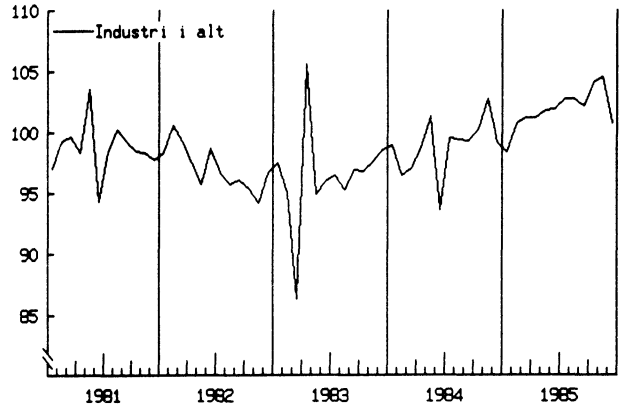
7*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Råolje (mill.tonn) og naturgass (milliarder S m³ (kubikkmeter)).
Ujusterte tall

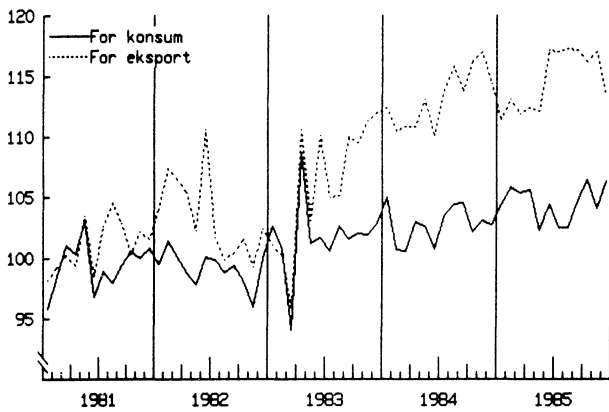

PRODUKSJONSINDEKS.
Sesongjustert. 1980=100

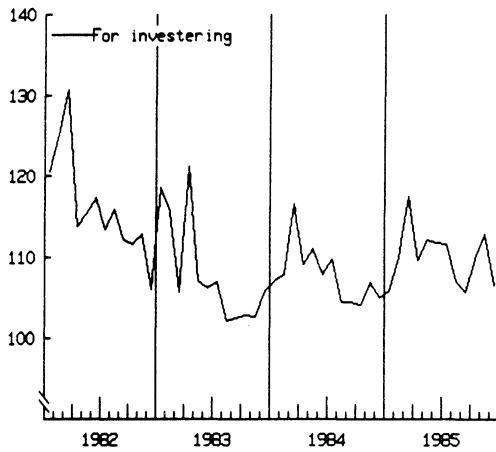
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE.

Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

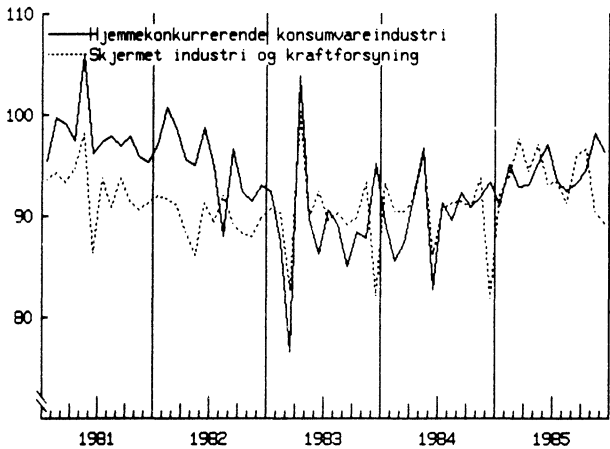
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE.

Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

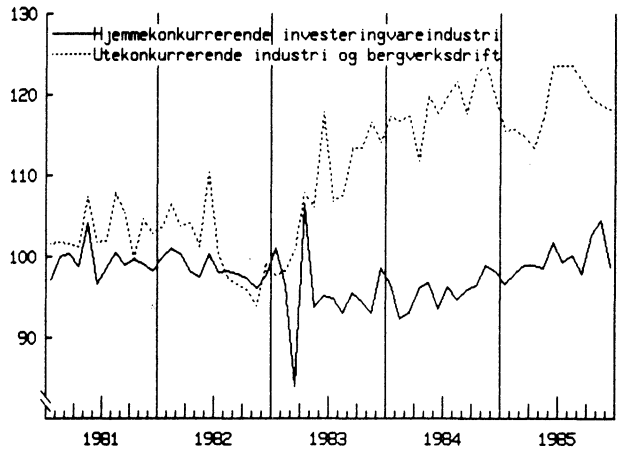
PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE.

Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

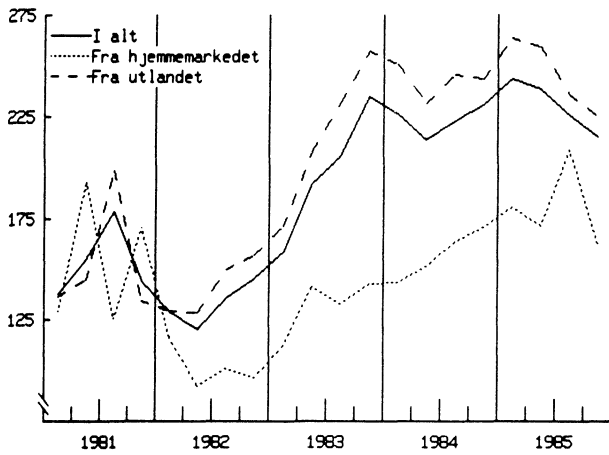

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE.

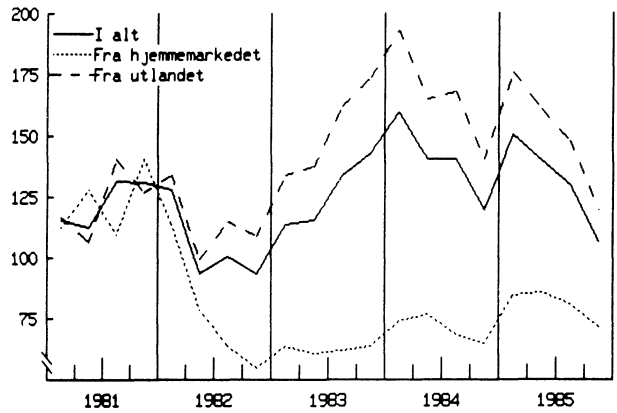
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

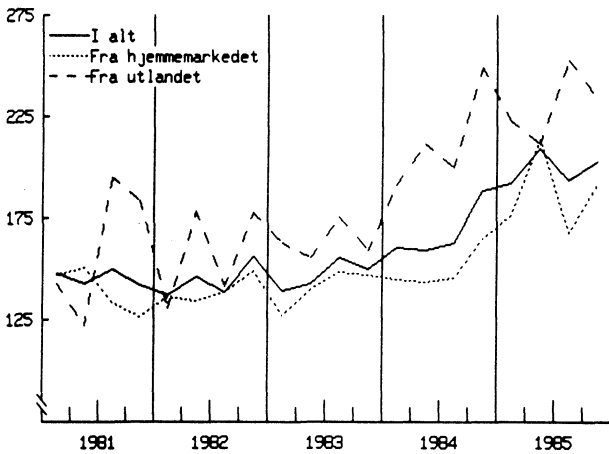
ORDRETILGANG
Metaller.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

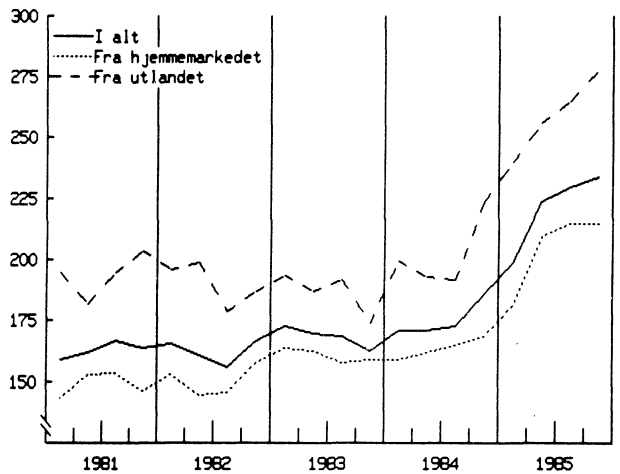
ORDRERESERVER
Metaller
Ujustert verdiindeks. 1976=100

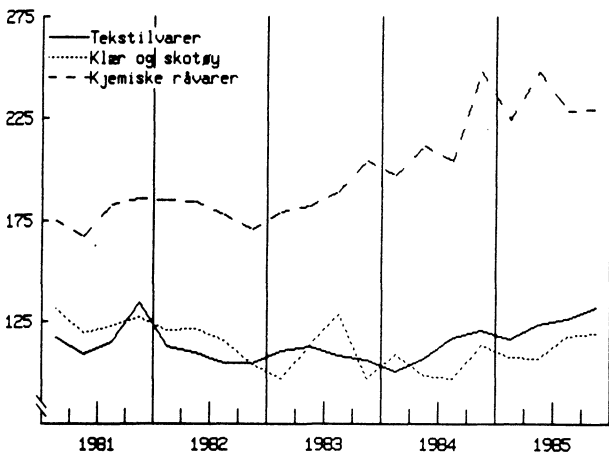
ORDRETILGANG.
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

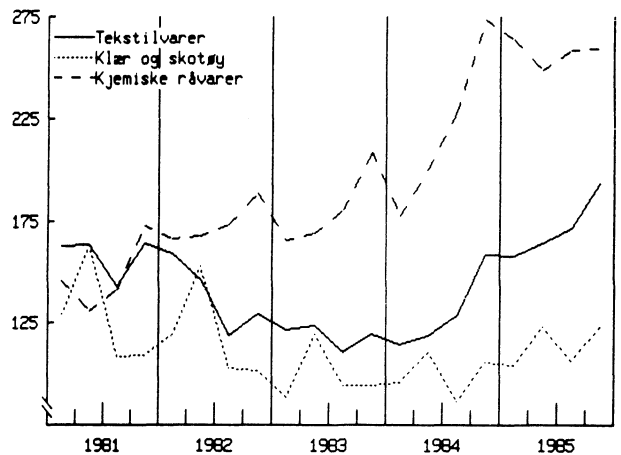
ORDRERESERVER
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Ujustert verdiindeks. 1976=100

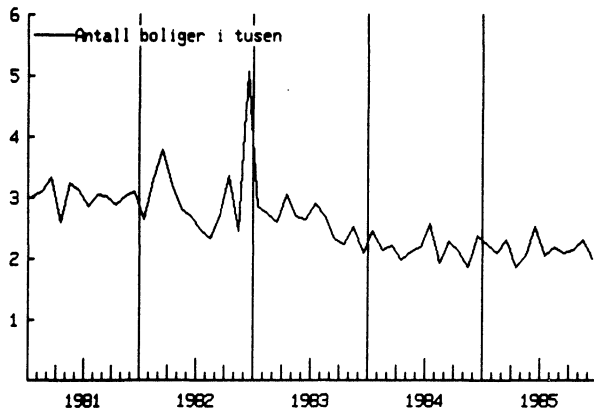
ORDRETILGANG.
Tekstilvarer klær og skotøy og kjemiske råvarer.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

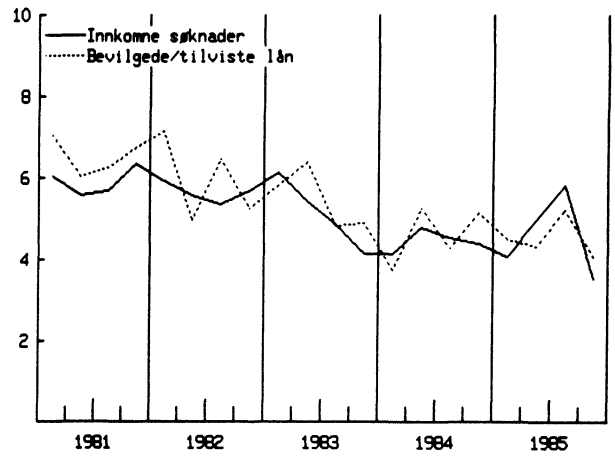
ORDRERESERVER
Tekstilvarer klær og skotøy og kjemiske råvarer
Ujustert verdiindeks. 1976=100

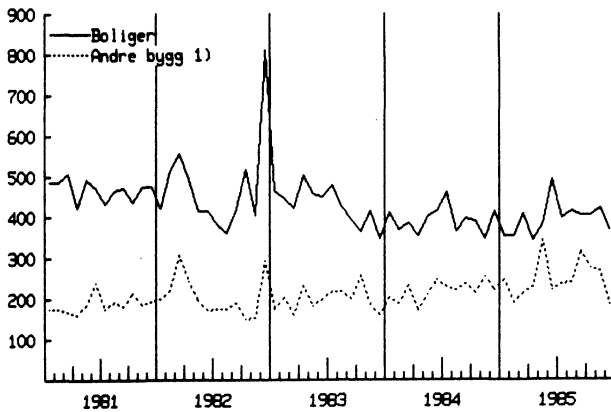
BYGG.
Boliger satt i gang. Sesongjustert.

BOLIGLÅN NYE BOLIGER
Antall Husbanklån og PSV-tilvisninger i 1000.
Sesongjustert.

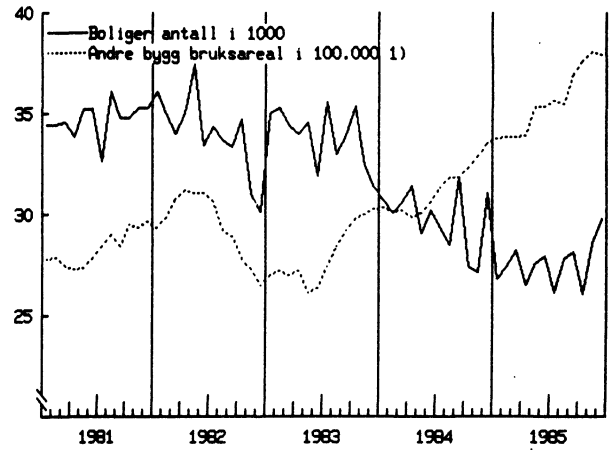

BYGG SATT I GANG
Bruksareal i 1000 kvm. Sesongjustert.

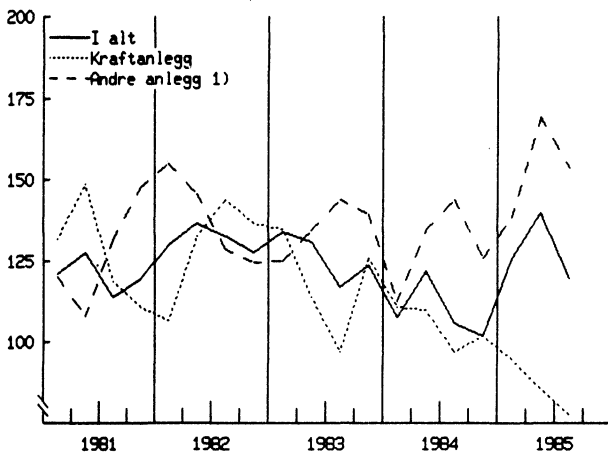
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

BYGG UNDER ARBEID
Sesongjustert

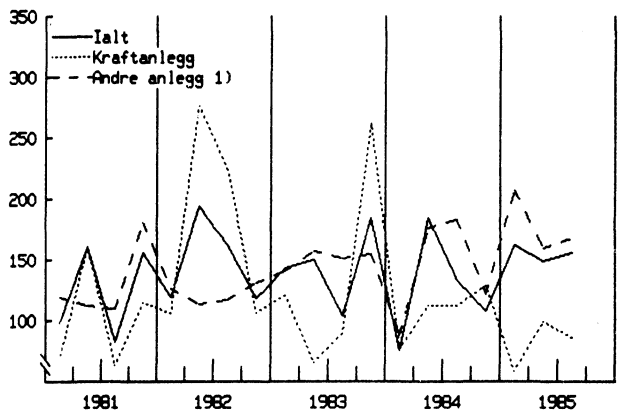
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordreservere. Verdiindeks 1976=100.

1) Sesongjustert.

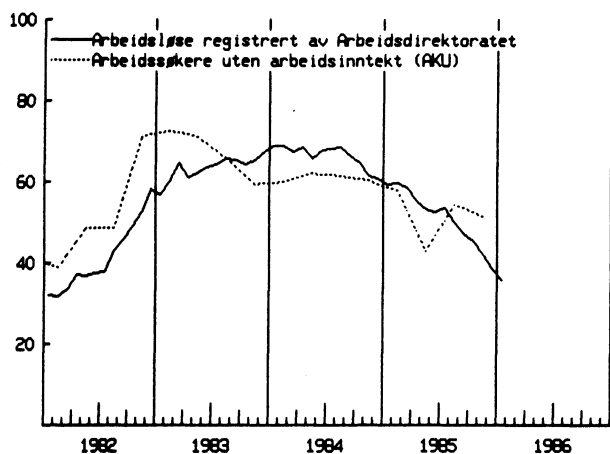
ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordretilgang. Verdiindeks 1976=100.

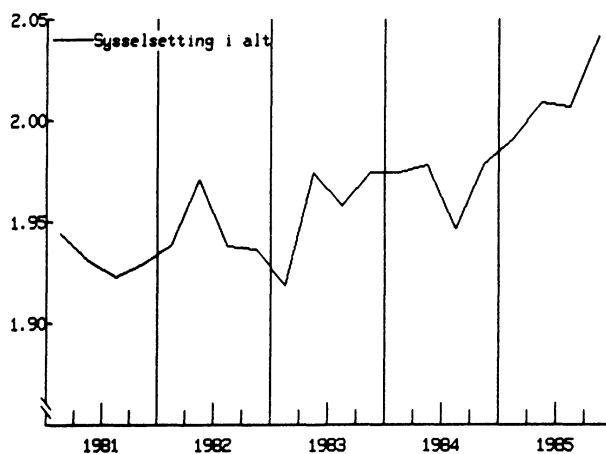
1) Sesongjustert.

ARBEIDSLLEDIGE.

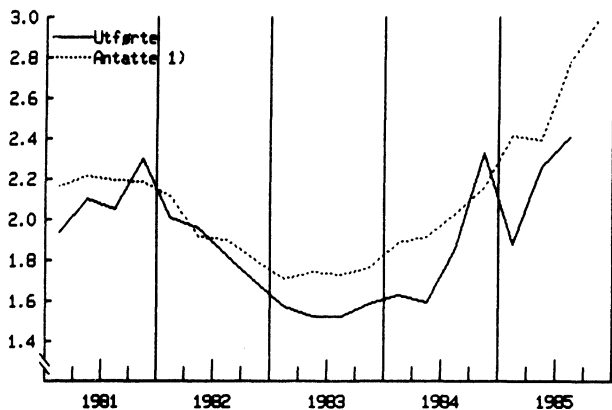
Registrerte arbeidsløse ved arbeidskontorene og arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Sesongjusterte tall i tusen.

TOTAL SYSSELSETTING IFØLGE ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN.
1000 000 personer.

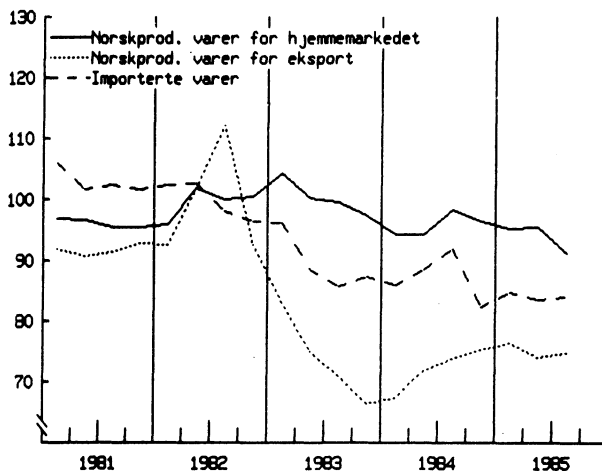
ANTATTE OG UTFØRTE INVESTERINGER I INDUSTRIEN.
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal.

1) Anslag gitt i samme kvartal.

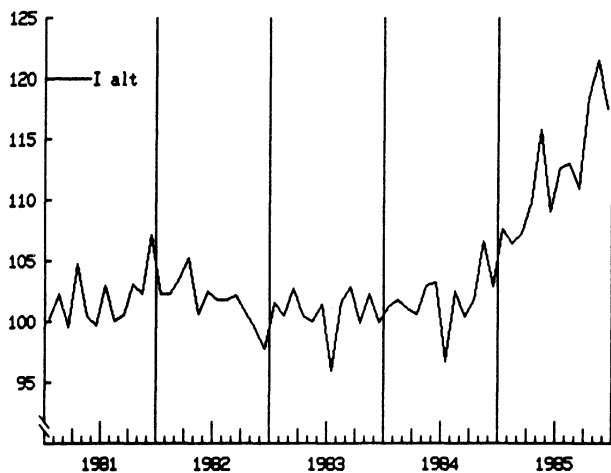
LAGER.

Industri og engroshandel.
Sesongjustert volumindeks. 1982=100

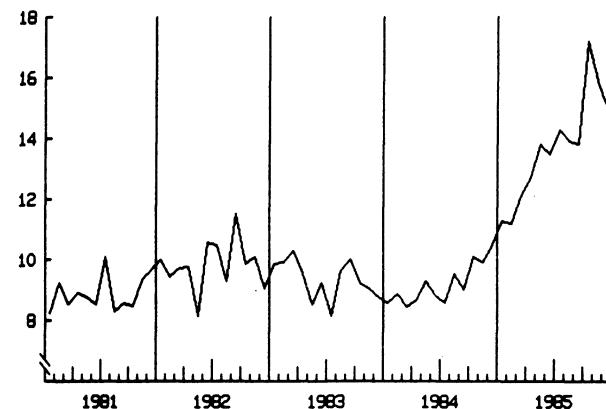

DETALJOMSETNING.

Sesongjustert volumindeks. 1979=100

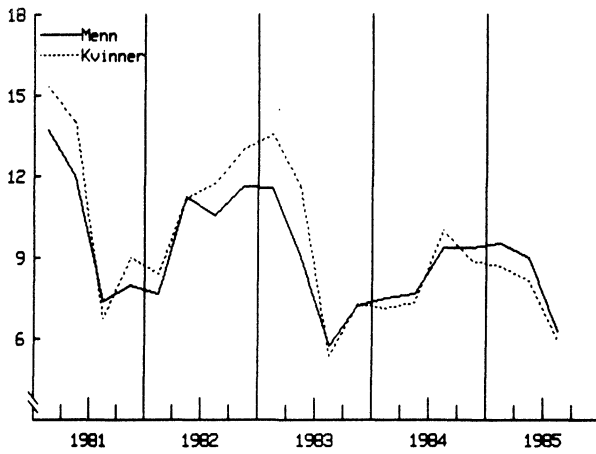

REGISTRERTE NYE PERSONBILER.
1000 stk. Sesongjustert.

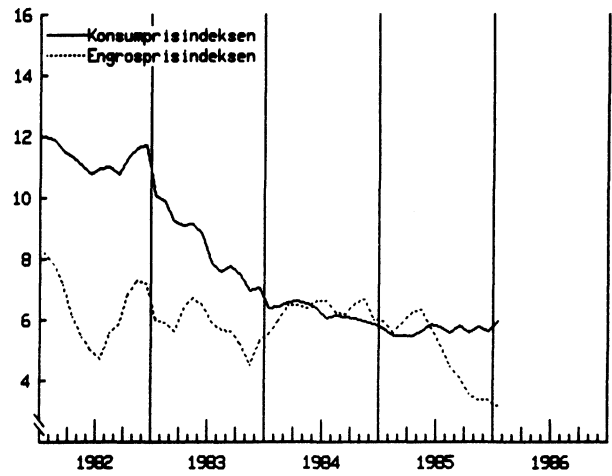
LØNNINGER.

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri, prosentvis endring fra ett år tidligere.

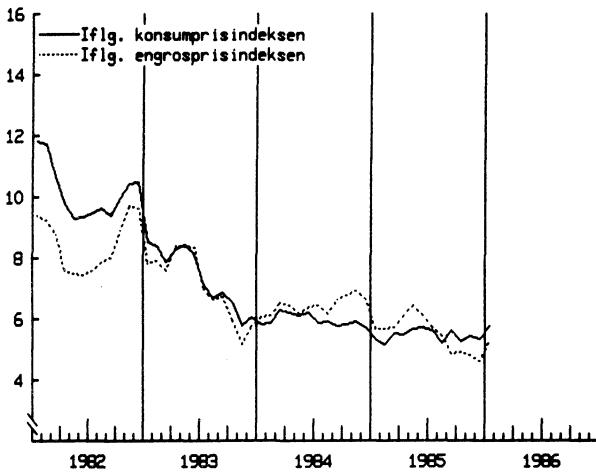
INNENLANDSKE PRISER.

Prosent endring fra ett år tidligere.

PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1).

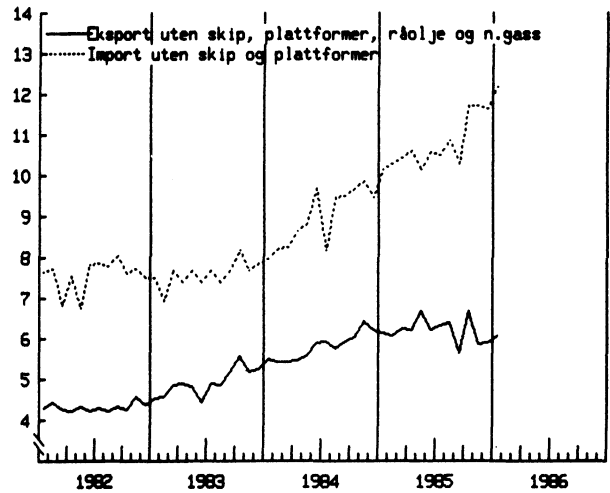
Prosent endring fra ett år tidligere.

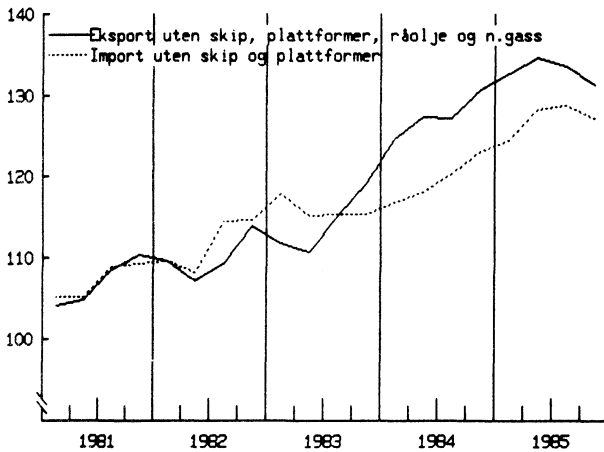
1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer levert til konsum.

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.

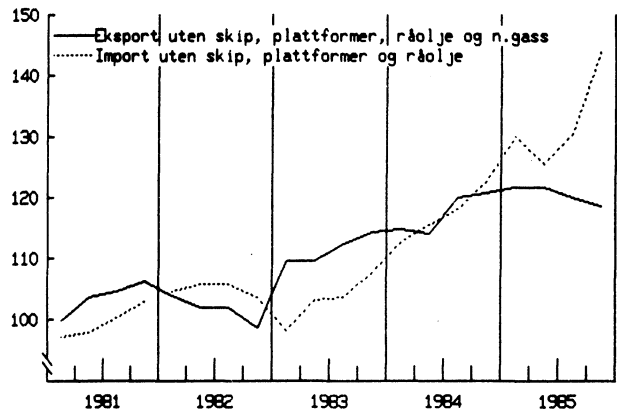
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner.

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
Prisindekser (enhetspriser). 1980=100.

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.
Sesongjustert volumindeks. 1980=100

INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C1: PRODUKSJON AV RÅOLJE PÅ NORSK SOKKEL. 1000 TONN. 1)

	Total	Ekofisk	Frigg	Statfjord	Murchison	Valhall
1980	24.451	21.531		2.839	81	
1981	23.450	16.273		6.575	602	
1982	24.515	14.150		9.441	857	67
1983	30.482	13.031		15.803	880	769
1984*	35.043	11.536	38	18.631	2.425	2.412
1985*	38.410	10.417	60	24.036	1.445	2.452
1985*						
Januar	2.997	958	7	1.596	199	237
Februar	2.725	846	7	1.480	181	211
Mars	3.111	920	7	1.782	154	248
April	3.033	886	7	1.764	137	240
Mai	3.079	901	6	1.816	102	254
Juni	2.617	818	4	1.462	89	243
Juli	3.403	894	3	2.179	98	230
August	3.278	854	2	2.160	101	161
September	3.318	835	3	2.243	92	144
Oktober	3.622	861	5	2.504	100	152
November	3.571	813	4	2.496	93	165
Desember	3.656	831	5	2.554	99	167

1) Uoverensstemmelser i tabellen skyldes maskinell avrunding.

TABELL C2: PRODUKSJON AV NATURGASS PÅ NORSK SOKKEL. MILLIONER SM .

	Total	Ekofisk	Frigg	Statfjord	Murchison	Valhall
1980	25.973	15.938	9.991	44		
1981	26.162	14.760	11.312	86		4
1982	25.534	14.583	10.810	109		31
1983	25.831	13.690	11.797	234	22	88
1984*	27.482	12.985	13.679	246	83	488
1985*	26.668	11.653	13.691	827	61	435
1985*						
Januar	2.874	1.256	1.542	23	6	47
Februar	2.515	1.082	1.365	23	6	39
Mars	2.732	1.174	1.480	26	4	48
April	2.525	1.061	1.386	27	6	46
Mai	2.334	1.068	1.188	26	5	46
Juni	1.823	965	789	20	5	44
Juli	1.765	977	712	30	5	41
August	1.685	908	712	35	6	24
September	1.615	778	778	31	5	22
Oktober	1.854	772	917	136	5	24
November	2.295	774	1.358	131	5	27
Desember	2.651	838	1.464	319	3	27

1) Uoverensstemmelser i tabellen skyldes maskinell avrunding.

13*
INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C3: LETEAKTIVITET PÅ NORSK SOKKEL. 1)

	Antall hull påbegynt			Boremeter	Borefartsydøgn			Gjennomsnitt vanndyp (m)	Gjennomsnitt totaldyp (m)
	Totalt	Undersøks- elseshull	Avgrens- ningshull		Totalt	Norske	Uten- landske		
1980	36	26	10	136683	3877			176	3115
1981	39	26	13	135054	4131			181	3235
1982	49	35	14	155299	4376			162	3314
1983	40	33	7	135801	3900			201	3155
1984	47	35	12	149034	4235	3803	432	213	3116
1985	50	29	21	140778	4037	3544	493	235	3208
1985									
Januar	2	2	-	9977	310	248	62		
Februar	5	4	1	9550	272	213	59		
Mars	5	3	2	14966	324	287	37		
April	3	1	2	11449	358	328	30		
Mai	5	3	2	14284	396	365	31		
Juni	4	2	2	9532	265	235	30		
Juli	4	1	3	10911	387	352	35		
August	6	5	1	18493	407	351	56		
September ...	2	-	2	10359	334	304	30		
Oktober	5	3	2	7861	321	268	53		
November	4	3	1	8554	314	274	40		
Desember	5	2	3	14842	349	319	30		

1) Kilde: Oljedirektoratet.

TABELL C4: PÅLØPTE KOSTNADER TIL LETING ETTER OLJE OG GASS PÅ NORSK SOKKEL.1)
MILLIONER KRONER.

	-----1984-----				-----1985-----		
	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.
Letekostnader i alt	1231	2002	1906	2352	1481	1955	2140
Undersøkelserboringer .	985	1453	1443	1729	1176	1448	1523
Borefartsyer	431	594	564	733	540	617	783
Transportkostnader ..	123	163	164	221	127	161	145
Varer	168	272	240	308	190	210	198
Tekniske tjenester ..	262	423	475	467	319	460	397
Generelle undersøkelser	36	147	147	168	63	103	176
Feltevaluering og feltutvikling	144	219	174	284	89	201	201
Administrasjon og andre kostnader	66	183	142	171	153	202	236

1) Tabellen dekker letefasen, dvs. kostnader som påløper etter at letetillatelse er gitt og fram til en eventuell utbygging er godkjent av myndighetene.

INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C5: PÅLØPTE INVESTERINGSKOSTNADER TIL FELTUTBYGGING PÅ NORSK SOKKEL. 1)
MILLIONER KRONER.

	1984				1985		
	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.
Feltutbygging i alt	2361	3961	3926	4249	3531	5176	4473
Varer	1401	2699	1865	2241	1826	2859	2171
Bærestruktur inkl.							
utrustning av skaft ...	390	589	599	690	524	794	540
Dekk/dekkramme	422	1214	449	575	486	714	586
Moduler	533	789	766	834	715	1006	773
Andre varer	56	107	51	92	99	345	272
Tjenester	960	1195	2020	1838	1515	2136	2159
Prosjektering og							
prosjekttjenester	486	481	517	765	555	726	841
Maritime tjenester	103	263	801	247	215	541	398
Andre tjenester 2)	25	132	216	307	206	289	205
Egne arbeider 2)	346	319	486	519	540	580	715
Produksjonsboring	-	67	41	170	190	181	143

1) Omfatter Statfjord C, Heimdal, Ekofisk vanninjeksjon, Ula , Gullfaks A og B, Oseberg A og B.

2) Driftsforberedelseskostnader er inkludert.

15*
INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL CG: RÅOLJEPRISER PR. FAT. 1)

	Normpriser i US\$			Offisielle salgpriser i US\$			Spotpriser i US\$			Eksportpris for verden 2)		Spotpris i Nkr	
	Ekofisk fjord	Stat- blend	Brent-	Arabian light	Arabian heavy	Bonny light	Arabian light	Arabian heavy	Bonny light	Ekofisk	US\$	Nkr	Ekofisk
1984													
Januar				29.00	26.00	30.00	28.64	26.35	29.73	29.64	28.61	225.16	233.27
Februar	30.10	29.66	30.10	29.00	26.00	30.00	28.61	26.66	30.25	30.05	28.61	220.30	231.39
Mars				29.00	26.00	30.00	28.57	26.87	30.23	30.18	28.62	214.65	226.35
April				29.00	26.00	30.00	28.45	26.99	30.20	30.25	28.62	217.23	229.60
Mai	30.05	29.60	30.05	29.00	26.00	30.00	28.43	27.08	30.06	29.91	28.65	223.76	233.60
Juni				29.00	26.00	30.00	28.12	27.12	29.57	29.43	28.65	224.04	230.14
Juli				29.00	26.00	30.00	27.72	26.70	28.67	28.78	28.65	235.22	236.28
August	29.10	28.75	29.15	29.00	26.00	30.00	27.79	26.75	28.47	28.57	28.58	237.21	237.13
September				29.00	26.00	30.00	27.94	27.06	28.63	28.56	28.73	247.37	245.90
Oktober				29.00	26.00	30.00	27.85	26.80	28.63	27.88	28.59	253.59	247.30
November	28.00	27.70	28.10	29.00	26.00	30.00	27.96	26.59	28.04	27.80	28.43	247.34	241.86
Desember				29.00	26.00	30.00	27.78	26.29	27.84	27.05	28.43	255.30	242.91
1985													
Januar	26.80	26.60	26.90	29.00	26.00	30.00	28.08	26.70	27.53	27.05	28.38	260.24	248.05
Februar	27.35	27.15	27.45	28.00	26.50	28.65	27.91	26.65	28.55	28.73	28.13	265.83	271.50
Mars	28.05	27.85	28.15	28.00	26.50	28.65	27.81	26.63	28.44	28.28	27.96	265.06	268.09
April				28.00	26.50	28.65	27.50	26.25	27.90	27.40	27.77	247.15	243.86
Mai	27.40	27.10	27.40	28.00	26.50	28.65	26.85	25.20	27.00	27.00	27.67	247.92	241.92
Juni				28.00	26.50	28.65	27.10	25.05	26.90	26.85	27.37	241.40	236.82
Juli				28.00	26.00	28.65	27.25	25.10	27.30	27.30	27.21	229.92	230.69
August	27.05	26.80	27.00	28.00	26.00	28.65	27.60	25.50	28.10	27.70	27.11	223.12	227.97
September				28.00	26.00	28.65	28.00	25.75	28.40	28.00	27.29	227.60	233.52
Oktober				28.00	26.00	28.65	27.80	25.60	29.15	29.15	27.41	216.81	230.58
November				28.00	26.00	28.65	27.95	25.75	30.65	30.00	27.61	215.36	234.00
Desember				28.00	26.00	28.65	27.50	25.50	26.60	26.40	27.29	208.77	201.96
1986													
Januar				28.00	26.00	28.65	23.25	21.25	19.75	18.80	26.80	202.34	141.94

1) Kilder: Normpriser: Olje- og energidepartementet. (Faktaheftet).
Offisielle salgpriser: Petroleum Economist til 1984. IEA Oil Market Report fra 1985
Spotpriser: OPEC Bulletin til mars 1985. IEA Oil Market Report fra april 1985.
Eksportpris for verden: Oil and Gas Journal.
Valutakurser: Statistisk Månedshefte.

2) Offisielle salgpriser veid sammen med eksportvolum.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET

TABELL D1: BRUTTONASJONALPRODUKT

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1981	1982	1983	1984	1985 anslag	1986 prognose	1987 prognose
Danmark	-0,9	3,0	2,0	3,5	2 1/2	3 1/2	..
Frankrike	0,2	1,8	0,7	1,6	1	2	1 1/2
Italia	0,1	-0,5	-0,4	2,6	2 1/4	2 1/2	2 1/4
Japan	4,0	3,3	3,4	5,8	5	3 1/2	3 1/4
USA	2,5	-2,1	3,7	6,8	2 1/2	2 3/4	2 1/2
Storbritannia	-1,5	1,9	3,2	2,6	3 1/4	2 1/4	1 3/4
Sverige	-0,3	0,8	2,5	3,4	2 3/4	1 1/2	..
Forbundsrepublikken Tyskland	-0,2	-1,0	1,5	2,7	2 1/4	3 1/4	2 1/4
Norge	0,9	0,3	3,9	3,8	4,4	2 1/4	..

Kilde: OECD.

TABELL D2: PRIVAT KONSUM

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1981	1982	1983	1984	1985 anslag	1986 prognose	1987 prognose
Danmark	-2,3	1,5	1,7	2,7	2 1/4	2 1/4	..
Frankrike	2,0	3,4	1,0	0,7	2	1 3/4	1 1/2
Italia	0,8	-0,7	-0,5	1,9	2 1/4	1 3/4	1 1/2
Japan	0,8	4,3	3,4	2,8	2 3/4	3 3/4	3 1/2
USA	2,0	1,3	4,8	5,3	4	2 1/4	2 1/2
Storbritannia	-0,1	0,7	4,0	1,7	2 1/4	3 3/4	2 3/4
Sverige	-0,5	1,4	-1,7	1,3	2 1/4	3/4	..
Forbundsrepublikken Tyskland	-0,6	-1,3	1,1	0,6	1 1/4	3	2 1/2
Norge	1,1	1,8	1,2	1,5	7,5	3 1/4	..

Kilde: OECD.

TABELL D3: OFFENTLIG KONSUM

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1981	1982	1983	1984	1985 anslag	1986 prognose	1987 prognose
Danmark	2,6	2,8	0	0,6	0	1/4	..
Frankrike	2,2	2,5	1,4	0,2	0	1/2	1/4
Italia	3,0	2,6	2,4	2,7	2	1 1/2	1
Japan	5,2	1,8	2,9	2,3	2 3/4	2 1/4	2 1/4
USA	0,9	2,0	-0,3	3,5	5 1/4	2 3/4	2 1/4
Storbritannia	0	0,9	1,9	1,0	1	3/4	1/2
Sverige	2,0	0,8	0,9	1,9	1	1	..
Forbundsrepublikken Tyskland	1,5	-0,9	0,3	2,4	1 1/4	1 1/2	2
Norge	6,1	3,9	3,7	2,0	3,2	1 3/4	..

Kilde: OECD.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTLANDET

TABELL 04: BRUTTOINVESTERINGER I FAST REALKAPITAL

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1981	1982	1983	1984	1985 anslag	1986 prognose	1987 prognose
Danmark	-19,2	5,4	3,3	12,5	8 3/4	9	..
Frankrike	-1,6	0,7	-2,3	-2,2	0	2 1/2	3
Italia	0,6	-5,2	-3,8	4,1	5 1/4	4 1/4	3
Japan	3,6	1,9	0,7	5,7	5 1/4	4 3/4	3 1/4
USA	3,1 1)	-6,8 1)	9,7 1)	18,0 1)	5 1/4 1)	1 1/2 1)	2 1/4
Storbritannia	-8,5	6,4	4,6	8,2	2 3/4	2	2 1/4
Sverige	-5,3	-1,1	1,1	4,0	6 1/2	-2 3/4	..
Forbundsrepublikken Tyskland	-4,2	-5,3	3,2	0,8	-1	4 3/4	3 3/4
Norge	17,9	-11,0	1,5	11,1	-13,8	15 1/2	..

Kilde: OECD. 1) Private bruttoinvesteringer.

TABELL 05: EKSPORT AV VARER OG TJENESTER

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1981	1982	1983	1984	1985 anslag	1986 prognose	1987 prognose
Danmark	8,2	2,6	3,4	3,8	4 3/4	5 1/4	..
Frankrike	5,3	-2,6	4,4	6,8	2 1/2	2 3/4	3
Italia	4,1	1,2	3,5	6,2	5	3 3/4	3 1/2
Japan	15,9	3,5	4,7	18,1	7 3/4	3 1/4	5
USA	0,7	-7,8	-5,6	4,7	-4 1/4	3 1/4	5 3/4
Storbritannia	-1,8	1,2	2,2	6,9	7 1/2	2	3 1/2
Sverige	1,1	4,4	10,5	6,5	2 1/4	3 1/4	..
Forbundsrepublikken Tyskland	8,4	3,2	-0,2	8,0	7 1/2	5	3
Norge	1,4	-0,1	7,3	5,1	4,9	3/4	..

Kilde: OECD.

TABELL 06: IMPORT AV VARER OG TJENESTER

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1981	1982	1983	1984	1985 anslag	1986 prognose	1987 prognose
Danmark	-1,7	2,9	0,7	6,2	6 1/4	5	..
Frankrike	1,6	6,8	-0,6	2,3	2 3/4	3 1/2	3 1/2
Italia	-5,1	1,7	0,2	9,7	8 3/4	3 1/2	3 1/4
Japan	5,5	2,6	-4,5	12,5	1 3/4	5 1/4	5
USA	7,0	1,3	7,6	27,0	7	3 1/2	4 1/2
Storbritannia	-3,5	4,8	6,1	9,4	4 1/4	4	5
Sverige	-7,1	4,3	0	4,7	7 3/4	3	..
Forbundsrepublikken Tyskland	0,7	-0,1	0,8	5,5	5	5	4 1/4
Norge	1,5	3,7	0,1	6,2	7,0	3 1/4	..

Kilde: OECD.

18*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL E1: S V E R I G E

		1983	1984	1985	1985					
					Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1980=100	101.0	109.5	..	110.4	115.8	114.8	113.1	114.3	..
Arbeidsløshet	1000 personer	151	136	125	124	117	130	110	117	124

Ujusterte tall:										
Ordretilgang 1)	1980=100	144.7	164.9	..	102.0	180.0	182.0	194.0	178.0	..
Konsumpriser	1980=100	132.6	143.2	153.7	153.8	153.8	154.5	155.5	156.5	157.1

1)Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

TABELL E2: S T O R B R I T A N N I A

		1983	1984	1985	1985/86					
					Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1980=100	96.9	100.6	..	103.4	103.2	104.0
Ordretilgang 1)	1980=100	103.3	112.0	..	102.2	96.7	104.4
Detaljomsætningsvolum	1980=100	107.1	110.6	115.3	117.5	115.6	115.0	117.4	117.3	..
Arbeidsløshet	1000 personer	2912	3047	3166	3183	3179	3173	3167	3184	3205

Ujusterte tall:										
Konsumpriser	1980=100	127.1	133.4	141.5	142.9	142.8	143.0	143.5	143.7	..

1)Volumet av tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL E3: F O R B U N D S R E P U B L I K K E N T Y S K L A N D

		1983	1984	1985	1985/86					
					Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.	Jan.

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1980=100	96.1	99.5	105.3	105.1	105.7	108.9	108.8	104.7	..
Ordretilgang 1)	1980=100	91.6	96.2	104.0	102.0	105.0	108.0	106.0	106.0	..
Detaljomsætningsvolum	1980=100	95.9	96.2	..	99.0	97.0	98.0	97.0
Arbeidsløshet	1000 personer	2266	2266	2306	2303	2295	2286	2293	2288	2280
Konsumpriser	1980=100	115.6	118.4	121.0	120.9	121.0	121.3	121.5	121.6	121.5

1)Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL E4: F R A N K R I K E

		1983	1984	1985	1985					
					Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Des.

Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1980=100	97.2	99.8	..	101.7	101.7	99.6	100.8	103.2	..
Arbeidsløshet	1000 personer	2041	2309	2396	2414	2425	2384	2368	2355	2322

Ujusterte tall:										
Konsumpriser	1980=100	138.6	149.2	157.9	158.9	159.1	159.3	159.8	160.1	160.3

19*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL E5: U S A

		1983	1984	1985	-----1985-----					
		Juli Aug. Sep. Okt. Nov. Des.								

Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1980=100	100.4	112.1	114.6	114.3	115.3	115.2	114.6	115.2	116.0
Ordretilgang 1)	1980=100	110.7	126.7	131.3	131.5	135.7	134.4	131.7	130.8	136.4
Detaljomsætningsvolum 2)		47.8	51.8	54.3	54.1	55.4	56.5	54.2	54.2	55.0
Arbeidsløshet	1000 personer	10690	8523	8310	8451	8133	8271	8301	8161	8023
Konsumpriser	1980=100	120.9	126.1	130.5	130.6	130.9	131.1	131.5	132.3	132.8

1) Verdi av tilgang på nye ordrer på varige varer.
2) Mrd. dollar i 1972-priser

TABELL E6: J A P A N

		1983	1984	1985	-----1985-----					
		Juli Aug. Sep. Okt. Nov. Des.								

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon 1)	1980=100	104.8	116.5	121.9	124.4	122.8	121.4	122.6	121.3	122.1
Ordretilgang 2)	Mrd. yen	741	874	..	928	861	748	927	852	..
Arbeidsløshet	1000 personer	1562	1610	..	1530	1550	1630	1650
Konsumpriser	1980=100	109.7	112.1	114.4	114.9	114.5	114.1	115.3	115.1	115.4

1) Industriproduksjon og gruvedrift.
2) Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

Månedens publikasjoner

Statistisk Sentralbyrå

Skippergata 15
Postboks 8131 Dep.
0033 Oslo 1
Tlf. (02) *41 38 20

Postboks 510
Stasjonssida
2201 Kongsvinger
Tlf. (066) *16 111

3. februar 1986

UTSENDT I JANUAR 1986

ARKITEKTSVIRKSOMHET OG BYGGETEKNISK KONSULENTVIRKSOMHET 1983 (NOS 576). Publikasjonen gir opplysninger om tallet på bedrifter, sysselsetting, lønn, produksjonsverdi, investeringer mv. Sidetall 42 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2273-7 ISSN 0800-2983

BILVERKSTADER MV. 1983 REPARASJON AV KJØRETY, HUSHALDNINGSSAPPARAT OG VARER FOR PERSONLEG BRUK (NOS 575). Publikasjonen gir opplysninger om tallet på bedrifter, sysselsetting, lønn, produksjonsverdi, investeringer mv. Sidetall 44 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-2272-9 ISSN 0800-2975

BYGGEAREALSTATISTIKK 1983 OG 1984 (NOS 574). Gir opplysninger om igangsetting og fullføring av bygg og om bygg under arbeid ved utgangen av året. Sidetall 105 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2270-2 ISSN 0550-7162

DØDSARSAKER 1984 HOVEDTABELLER (NOS 579). Gir en detaljert statistikk over dødsårsaker i nevnte år. Sidetall 101 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2279-6 ISSN 0550-032X

FOLKEMENGDENS BEVEGELSE 1984 (NOS 573). Gir tall for ekteskap, fødsler, dødsfall og flyttinger i 1984. Byrået har også mer detaljerte tabeller som ikke vil bli trykt, men som er tilgjengelige for interesserte. En oversikt over disse tabellene er gitt på side 84. Sidetall 102 Pris kr 30,00 ISBN 82-537-2269-9 ISSN 0377-8797

MODIS IV DOKUMENTASJONSNOTAT NR. 23 END-RINGER I UTGAVE 83-1 (RAPP 85/28). Sidetall 79 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2253-2 ISSN 0332-8422

SAMFERDSELSSTATISTIKK 1984 (NOS 571). Inneholder opplysninger om sjøtransport, jernbane- og sporveistransport, veitransport, luftfart, post, telekommunikasjoner. Publikasjonen gir fullstendig statistikk for året 1983 og også noe statistikk for året 1984. Sidetall 196 Pris kr 40,00 ISBN 82-537-2267-2 ISSN 0468-8147

STATISTISKE EGENSKAPER VED BYRÅETS STANDARD UTVALGSPLAN (RAPP 85/34). Sidetall 46 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2271-0 ISSN 0332-8422

SKATTESTATISTIKK 1983 OVERSIKT OVER SKATTELIKNINGEN (NOS 578). Inneholder opplysninger om utlikningen av inntekts- og formuesskatter til kommunene, fylkene og staten og medlemsavgift til folketrygden med fordeling etter visse skattytergrupper. Statistikken gir også opplysninger om tallet på skattytere, inntekt, formue og utliknede skatter fordelt etter skattyterens inntekt og formue. Sidetall 137 Pris kr 30,00 ISBN 82-537-2275-3 ISSN 0800-2940

TJENESTEYTING 1983 FORRETNINGSMESSIG TJENESTEYTING, UMLEIE AV MASKINER OG UTSTYR, RENOVASJON OG REINGJØRING, VASKERI- OG RENSERIVIRKSOMHET (NOS 577). Tjenesteyting 1983 gir oppgaver over bedrifter, sysselsetting, lønnskostnader, produksjonsverdi, vareinnsats, investeringer mv. for næringene: Forretningsmessig tjenesteyting, Utleie av maskiner og utstyr, Renovasjon og reingjøring og Vaskeri- og renserivirksomhet. Sidetall 64 Pris kr 25,00 ISBN 82-537-2274-5 ISSN 0800-4056

ØKONOMI, BEFOLKNINGSSPØRSMÅL OG STATISTIKK UTVALGTE ARBEIDER AV PETER JAKOB BJERVE (SOS 59). Med dette skriftet ønsker Statistisk Sentralbyrå å hedre sin tidligere sjef ved å trykke opp igjen et utvalg av hans arbeider gjennom et langt og aktivt liv. Boka inneholder også en oversikt over Bjerves mange verv gjennom tidene og bibliografi. Sidetall 431 Pris kr 50,00 ISBN 82-537-2236-2 ISSN 0085-4344

Økonomiske analyser

Utkommer med omlag 10 nummer pr. år.
Prisen for et årsabonnement er kr 80,-,
løssalgpris kr 10,-. Forespørsler om
abonnement eller løssalg kan rettes til
opplysningskontoret i Statistisk Sentralbyrå.

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1
Tlf. (02) 41 38 20